

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1900. Andra Kammaren. N:o 41.

Tisdagen den 24 april.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

Protokoll, hållet vid sammanträde med de ledamöter af Riksdagens Andra Kammare, hvilka blifvit utsedde att jemte herr talmannen tillsätta kammarens kansli-personal och vaktbetjening den 21 april 1900.

Notarien hos kammaren, amanuensen A. E. M. Ericsson hade uti en denna dag ingifven skrift anhållit att han, som erhållit anställning såsom notarie i Första Kammaren, måtte vara entledigad från sin ofvannämnda befattning hos Andra Kammaren.

Jemte det herrar deputerade biföllo den sålunda af amanuensen Ericsson gjorda anhållan, antogo nu herrar deputerade i Ericssons ställe till

notarie

kanslisten hos kammaren fil. stud. *E. Lindström*, och i dennes ställe till

kanslist

kanslisten hos Första Kammaren vice notarien, jur. kand. *E. Kræpelien*.

Som ofvan

E. Nathorst Böös.

§ 2.

Föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda konstitutionsutskottets utlåtande n:o 5 och statsutskottets utlåtande n:o 3 a.

Bevillningsutskottets härefter föredragna memorial n:o 31, med tillägg till bevillningsutskottets betänkande n:o 30 i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om frilager m. m., lades till handlingarna.

Vidare föredrogos och bordlades åter bankoutskottets utlåtande och memorial n:o 13, 14 och 15 samt lagutskottets utlåtande n:o 38 och 39.

§ 3.

Herr *A. P. Gustafsson* aflemnade en motion, n:o 179, i anledning af herr *S. von Friesens* m. fl. motion, n:o 173, angående skrifvelse till Kongl. Maj:t om utarbetande efter vissa grunder af ett förslag till utsträckt valrätt till Riksdagens Andra Kammare.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

bankoutskottets memorial n:o 16, angående beviljande af årliga understödsbelopp åt två vid riksbankens kontor i Malmö anställda personer; och

n:o 17, angående beviljande af personligt lönetillägg åt pappersmästaren vid Tumba bruk *P. G. Öberg*; samt

lagutskottets utlåtanden n:o 40, i anledning af *dels* Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt till jagt, till lag om ändrad lydelse af 24 kap. 13 § strafflagen och till lag om ändrad lydelse af 1 § i lagen angående tiden för nyttjanderättsaftals bestånd den 25 april 1889, *dels ock* tvenne med föranledande af berörda proposition afgifna motioner:

n:o 41, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående jagtpass; och

n:o 42, i anledning af väckt motion om tillägg till 30 § 1 mom. fattigvårdsförordningen.

§ 5.

Justerades ett protokollsutdrag.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,53 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Onsdagen den 25 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 18 innevarande april.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *N. Claëson* aflemnade Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående ytterligare anslag till byggnader för ett landsarkiv i Lund.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet herr *A. P. Gustafssons* motion, n:o 179.

§ 4.

Föredrogs, men blefvo åter bordlagda bankoutskottets memorial n:is 16 och 17 samt lagutskottets utlåtanden n:is 40, 41 och 42.

§ 5.

Härefter föredrogs hvart för sig och blefvo af kammaren godkända:

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 13, med anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående rättighet till utskänkning af vin och maldrycker å lägerplatser; och

lagutskottets utlåtande n:o 35, i anledning af väckta motioner om skrivelser till Kongl. Maj:t angående dels inskränkning i aktiebolags rätt till förvärf af fastighet å landet, dels sådan ändring i lagen angående hemmansklyfning, egostyckning och jordafsöndring, att vid egostyckning hänsyn toges till skogsbehof för hvarje egolott, som skall brukas såsom sjelfständigt hemman.

Och skulle kammarens angående förstnämnda utlåtande fattade beslut, jemlikt 63 § mom. 3 riksdagsordningen, delgifvas Första Kammaren.

§ 6.

I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.

Till afgörande företogs härefter lagutskottets utlåtande n:o 36, i anledning af väckt motion om lag angående vivisektion af djur m. m.

I berörda inom denna kammare afgifna motion, n:o 143, hade herr *J. Nydal* hemställt, dels att Riksdagen må för sin del besluta, att en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte må utfärdas ungefärligen af den lydelse, som jag här ofvan dristat föreslå, dels ock, alternativt, att Riksdagen måtte i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för nästkommande Riksdag framlägga förslag till lag beträffande pinsamma försöks anställande på lefvande djur i vetenskapligt syfte.

Utskottet hemställde

att förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade afgifvits af herr *Nilsson* i Skärhus, som ansett, att utskottet bort tillstyrka skrifvelse i motionens syfte.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr *Nydal*: Ehuru lekman har jag vågat frambära den motion, om hvilken detta lagutskottsbetänkande handlar, och vågar jag nu taga till orda för den af utskottet afstyrkta motionens försvar.

Vivisektionsfrågan är visserligen en vetenskaplig fråga, men den har äfven en *moralisk* sida, och det är hufvudsakligen ur denna senare synpunkt, som jag betraktar densamma. Detta synes deremot icke hafva varit fallet med utskottet, hvilket likväl — i förbigående sagdt — behandlat motionen med stor välvilja. Utskottet säger i andra stycket å sidan 7 af betänkandet, att, »så vidt utskottet vid undersökning af frågan kunnat inhemta, fysiologen vid sina forskningar för vissa fall icke kan undvara försök på lefvande djur», att »dylika försök i väsentlig mån främjat läkarevetenskapen» och att »det ligger i sakens natur, att vivisektionen bör kunna antagas blifva ännu mera af betydelse för framtiden». Här af skulle väl då följa, att vivisektionen vore berättigad.

Nej! Frågan om vivisektionens berättigande afgöres icke endast derigenom, att det möjligen kan visas, att vivisektionen har en större eller mindre vetenskaplig betydelse. Är vivisektionen förenlig med våra pligter emot djuren, är den moraliskt tillätlig? I annat fall kunna vi tryggt påstå, att vivisektionen, äfven om den fört vetenskapen framåt och gifvit läkarne ökade möjligheter att bekämpa våra sjukdomar, dock är mera till skada än till gagn för våra *sanna* intressen. Kroppens helsa och lif äro ju icke de högsta

värden vi såsom förnuftiga varelser och kristna människor hafva att tillvarataga. Menniskan kan till och med — såsom vi veta — på det sättet söka bevara sitt lif, att hon mister det. Man får vid bedömandet af vivisektionen icke ställa sig på den ståndpunkten, att man anser nyttan vara det högsta här i lifvet.

I fråga om lag angående vivisektion af djur.
(Forts.)

Jag antyde, att lagutskottet fäst för litet afseende vid frågans *moraliska* betydelse. Häremot strider icke, att det (tredje stycket å sidan 7) erkänner, att »intet onödigt lidande bör få tillfogas försöksdjuren» och att i vetenskapens namn upprörande grymheter blifvit begångna, »grymheter, hvilka utan tvifvel inneburit en kraftig maning att söka för framtiden förekomma deras upprepande. Ty utskottet tyckes anse att, om blott »ett förnuftigt ändamål» åsyftas med det lidande, som tillskyndas djuren, och detta »lidande inskränkes till det minsta mått, som är förenligt med ändamålets vinnande», så är allt godt och väl. Jag kan dock icke tro, att man har rätt att tillfoga ett djur huru stora lidanden som helst, blott dermed afses hvad utskottet kallar »ett förnuftigt ändamål», och lidandet icke göres större än som är nödvändigt för ändamålets vinnande. Ty »det förnuftiga ändamålet» kan vara af mycket underordnad betydelse och dess ernående mycket problematiskt, men lidandet det oaktadt oerhördt stort, äfven om man söker inskränka det »till det minsta mått, som är förenligt med ändamålets vinnande». Lidandet, som djuret underkastas, måste väl stå i ett rimligt, förnuftigt förhållande till ändamålet. Huru långt vår rätt öfver djuren i det hänseendet sträcker sig, derom kunna meningarne vara delade. Men visst är att härvidlag måste finnas en gräns, som man icke ostraffadt kan öfverskrida. Måste vi för att vinna en materiel fördel — och några andra än materiella fördelar kunna ju djuren icke bereda oss — undertrycka barmhertighetskänslan och förhärda hjertat emot oskyldiga varelsers lidanden, då tror jag, att vi köpa denna fördel till ett för högt pris. Om vi i sjelfviskt syfte underkasta de varelser, som Skaparen öfverlemnadt i vår vård, qual och smärtor af den beskaffenhet, att ingen, som har en naturlig sund känsla och ej förhärdat mot andras lidanden, kan vara åsyna vittne dertill eller ens höra eller läsa en beskrifning derom utan att intagas af fasa och afsky, då försynda vi oss emot naturens lag, som tillika är Guds lag, då handla vi i strid emot mensklighetens högre och högsta intressen. Och detta gäller icke mindre om det *vetenskapliga* djurplågeriet än om det *oretskapliga*.

Nu hafva vi en lag, sådau den är, emot visad »uppenbar grymhet i behandling af djur». Men denna lag är icke eller anses åtminstone icke vara tillämplig på vivisektioner. Visserligen säger utskottet (andra stycket å sidan 8) att »plågsamma försök å djur ingalunda äro för alla fall fria från bestraffning». För den händelse vivisektorn för sina försök använder sådana djur, som »strafflagen benämner kreatur», och »det genom försöken tillfogade lidandet icke tillfyllestgörande försvaras af något förnuftigt ändamål», så skulle »lagens bestämmelser om ansvar för djurplågeri vara tillämpliga» — menar utskottet. Men utom mycket annat, som

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)*

gör det föga sannolikt, att en vivisektor under nuvarande förhållanden någonsin skulle blifva stämd för djurplågeri, vet jag icke, huru det skulle gå till att få honom fäld, om det skall bevisas — och det anser utskottet vara ett vilkor för hans fallande — att »det genom försöken tillfogade lidandet icke tillfyllestgörande försvaras af något förnuftigt ändamål». Om t. ex. en vivisektor låter i bakugnshetta steka ett antal hundar, låt oss säga några dussin, för att studera varmblodiga djurs långsamma död genom hetta, så lärer nog detta ändamål af sakkunniga anses vara tillräckligt förnuftigt för att »tillfyllestgörande försvara» dylika experiment. Jag är öfvertygad om att hvarje experiment, äfven det grymmaste, skulle komma att försvaras med åberopande af något »förnuftigt ändamål», t. ex. önskan att iakttaga eller förevisa en intressant fysiologisk företeelse, eller hoppet om att genom experimentet möjligen göra ett nytt fysiologiskt rön, hvilket som helst.

Jag kan således icke dela utskottets uppfattning, att lagen skulle vara tillämplig på vivisektioner. Teoretiskt taget må det möjligen så vara, men alldeles säkert icke i praktiken. Ej heller vet jag, om utskottet har rätt i sin uppfattning af lagens mening med benämningen »kreatur». Det synes, som om det enligt utskottets mening endast vore *husdjuren*, som lagen tagit i sitt hägn. En annan åsigt uttalades af 1899 års lagutskott angående uttrycket »egna eller andras kreatur». Det heter i dess utlåtande (n:o 26, sidan 7) — men jag skall icke uppläsa det. utan endast nämna, att enligt utskottets åsigt borde med ordet »kreatur» förstås icke blott husdjur, utan äfven dermed likartade djur, och med »egna och andras kreatur» äfven *vilda* djur, som man fått i sitt våld. Jag vet nu visserligen icke om denna lagtolkning är den rigtiga och den i allmänhet antagna, men huru som helst, så synes det mig, som om den inkonsequens, utskottet här talar om, skulle ligga, icke i motionärens förslag, men väl deri, att den lag mot djurplågeri, som vi nu hafva, icke kan tillämpas på vivisektioner. Och detta är, så vidt jag kan förstå, en påfallande inkonsequens i vår lagstiftning. Ty 18 kap. 16 § strafflagen har nog, ehuru der blott talas om »egna eller andras kreatur», tillkommit för att skydda icke blott den materiella egendom, som husdjuren utgöra, utan äfven andra och högre intressen. Jag tror, att denna lag kommit till för att skydda såväl djuren mot misshandel som oss sjelfva för faran att brutaliseras och demoraliseras genom vanan att antingen sjelfva utöfva grymhet mot värnlösa varelser eller se sådan grymhet utöfvas af andra. Och jag tror, att man genom vivisektioner löper minst lika stor risk att demoralisera sin högre personlighet som genom något annat slag af djurplågeri.

Man kan icke gerna betvifla den saken, om man gjort sig underrättad om det sätt, hvarpå vivisektionen utöfvats och uppfattats af män, hvilka måste anses såsom auktoriteter och föregångsmän på detta område. Utskottet tyckes föreställa sig, att uppenbar grymhet blott undantagsvis förekommer vid vivisektioner och att vivisektioner i regeln utöfvas på ett så mildt och skonsamt sätt som möjligt och alltid för något »synnerligen betydelsefullt,

förnuftigt ändamål», som det så vackert heter i betänkandet, Jag och många med mig ha deremot den åsigten, att det ligger i vivisektionens natur att urarta till ändamålslös, demoraliserande grymhet. Det är sant, att jag fått denna uppfattning af skrifter, som utgifvits af antivivisektorer, men då det, som omtalas i dessa skrifter, härrör från vivisektorerna sjelfva, från deras egna redogörelser för sina experiment, eller åtminstone från trovärdiga personer, som varit ögonvittnen till det de omtala, så finnes ingen anledning att tvifla på framställningarnes sanningsenlighet. I dessa skrifter omtalas en massa djurförsök, som äro af den öfverlagda och raffinerade grymhet, att man skulle vägra tro på deras möjlighet och känna sig frestad anse berättelserna derom endast som foster af en ohygglig fantasi, om icke dessa berättelser, som sagdt, härrörde från tillförlitligt håll, oftast från vivisektorer.

De af kammarens ledamöter, som tagit någon del af den litteratur, som finnes i vivisektionsfrågan, veta, att det icke ligger någon öfverdrift i hvad jag säger. De veta, att man ur vivisektorernas egna tidskrifter kunde hemta en stor mängd exempel på djurförsök, som måste betecknas som ytterligt grymma, exempel på huru djur qväfvas, stekas eller utsättas för konstgjord köld till dess de dö, hur man skällar lefvande djur ut- och invändigt, hur man inför i djurens kroppar glasrör med starkt retande ämnen och sedan krossar rören, huru man blottar och genomskär ryggsmergen eller förstör den genom i ryggsmergskanalen införda instrument, och huru den blottade och söndersargade ryggsmergen och nerverna utsättas för elektrisk retning, huru man blottar och irriterar hjernan, bortskär eller på annat sätt förstör delar af densamma, sticker den full med nålar m. m., m. m., och huru man efter en sådan tortyr ofta låter det arma försöksdjuret lefva för att upprepade gånger utsättas för dylika experiment. Är det tänkbart, att personer, som syssla med sådana gräsligheter, skulle kunna undgå att förhärdas mot andras lidanden? Och är det försvarligt, att i ett civiliseradt, kristet samhälle en forskning, som visar sig så lätt urarta till dylika grymheter, lemnas alldeles okontrollerad?

Nu säger utskottet, att det »torde vara sannolikt, att för försöken allt mer väljas möjligast milda former,» och att »de förbättrade instrument, operationsmetoder och bedöfningsmedel, som på senare tider kommit i bruk, säkerligen bidragit till minskning af försöksdjurens lidanden». — Jag vet icke, om detta är något annat och mer än ett löst antagande. Skulle verkligen vivisektionen för närvarande utöfvas mera humant än förr, så väl väl detta bero på tillfälligheter, som snart kunna ändras. Ty om man betraktar de vivisektoriska förhållandena under de senaste decennierna, så synes det, att döma af fysiologernas årsböcker, så långt ifrån vara fallet, att vivisektionen humaniserats under de senare åren, att det snarare kan sägas, att förhållandet är det motsatta. Det har gått framåt äfven på detta område, om ock i en annan riktning, än utskottet tyckes föreställa sig. Uppfinningsförmågan har gjort stora framsteg i konsten att vidmagthålla lifvet hos försöksdjuren och sålunda förlänga deras kval, som ock i konstruerandet af sinn-

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)*

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)*

rika tortyrredskap. Det är just till den senare tiden, som några af de allra grymmaste experimenten höra, jag tänker särskildt på de af Mantegazza inaugurerade försöken för utredande af smärtans natur, hvarvid man bland annat söker att stegra smärtan till hennes yttersta gräns. Djurförsöken hafva antagligen icke heller blifvit *verkliga* humanare och mera skonsamma derigenom att man i stället för bedöfningsmedel börjat att i allt vidsträcktare omfattning använda curare, detta indiska pilgift, om hvilket vivisektorerna sjelfva på sin tid förklarade, att »dess användande ledsagas af de fruktansvärdaste lidanden, som fantasien kan föreställa sig», och att »det är det grymmaste af alla gifter». Och detta gift, som förlamar rörelsenerverna utan att medföra känslolöshet, och angående hvilket en fysiolog, då det först började vara känt, ifrågasatte, om någon vivisektor skulle finnas tillräckligt grym att använda det — detta grymma gift sägas vivisektorerna numera icke kunna undvara. Det är så beqvämt!

Men »hos oss», säger utskottet (sista stycket å sidan 7) »synas inga sådana grymheter blifvit begångna. Berättelserna om desamma härleda sig från utlandet.» Denna lyckliga tanke synes utskottet förnämligast grunda på resultatet af den undersökning, som föranleddes af Riksdagens skrifvelse i ämnet år 1881. Men så som denna undersökning gjordes, kunde resultatet icke blifva något annat än det blef. Ty det var ju, om jag ej är alltför illa undermåttad, i sjelfva verket fysiologerna, de anklagade, som fingo diktera de utlåtanden, på hvilka Kongl. Maj:t sedan grundade sin åsigt, att »förhållandena i vårt land icke voro sådana, att en lagstiftning i ämnet syntes vara påkallad». Och detta kallar utskottet en »grundlig undersökning»! Om man hos oss hade gått till väga på samma sätt som i England, der en kommission tillsattes, hvilken insamlade allt det material, som var möjligt anskaffa och som behöfdes för att sprida ett klart ljus öfver vivisektionen och öfver det som försiggår i de fysiologiska laboratorierna, då hade resultatet kanske blifvit ett annat.

»För att lagstiftning i ämnet nu skulle ifrågakomma», heter det vidare i utskottets betänkande, »synes böra förutsättas, att i hithörande förhållanden inträdt en förändring, som framkallat ett förut icke befintligt behof af lagstiftningens mellankomst.» — Nej, detta behof har städse förefunnits. Jag tillåter mig att i detta afseende påpeka den broschyr, som år 1887 utkom under titeln: »Från nordiska vivisektors laboratorier». Af denna skrift framgår, att man icke heller hos oss skytt att anställa de mest pinsamma experiment å lefvande djur och det i rent teoretiskt syfte och till belysning vid undervisningen. Om utskottet icke funnit innehållet i denna broschyr — den är omnämnd i motionen — vara af beskaffenhet att bevisa »ett befintligt behof af lagstiftningens mellankomst», vet jag icke hvad som skulle hafva inträffat, för att utskottet skulle hafva funnit skäl här föreligga för en lagstifningsåtgärd. Det är sant, att »motionären icke visat, att några missbruk af vivisektionen förekommit, sedan frågan senast förevar»; ty den nämnda broschyren utkom ett år tidigare, än

frågan senast förevar i Riksdagen, hvilket var år 1888. Jag skall nu söka i någon mån godtgöra denna försummelse genom att erinra om de i en akademisk afhandling, som försvarades här i Stockholm år 1890, beskrifva försöken för utrönandet af det inflytande å blodtrycket, som framkallas genom retning af ryggmergen och nervus splanchnicus. Af dessa experiment, hvilka lära förorsaka försöksdjuren de gruffigaste smärtor och som i regeln varade två timmar, hade en hel serie företagits å hundar, som voro çurariserade, hvarigenom smärtan än ytterligare stegrades. Samma slags försök hade förut gjorts af tyska vivisektorer, utan att några tillförlitliga resultat kunnat vinnas, och den svenske vivisektorn tyckes i detta afseende icke hafva varit lyckligare än sina föregångare. Jag har anledning tro, att man äfven efter 1890 fortfarit med dessa experiment, och möjligen har man icke upphört med dem den dag, som i dag är. Det är gifvetvis ingen lätt sak att här framkomma med färska bevis, då det vanligen dröjer någon, stundom ganska lång tid, innan det, som förehafves i de fysiologiska laboratorierne, kommer till utomståendes kännedom. Att emellertid äfven i vårt land vetenskapliga djurförsök förekommit, som måste betraktas såsom upprörande djurplågeri, torde icke kunna förnekas, och jag tror, att sådana försök förekomma ännu här och der. Våra fysiologer erkänna ju, att när det gäller vetenskaplig forskning, får man icke låta hejda sig af tanken på de lidanden, som genom försöken tillskyndas djuren. De svenska fysiologerna vilja naturligtvis icke stå tillbaka för sina utländska kolleger. Och hvarför skulle svenskarne vara mindre intresserade af sin vetenskap eller mera blödiga än sina kolleger t. ex. i Tyskland, det stora föregångslandet?

Då man läser om de vivisektoriska grymheterna, och man dervid icke kan underlåta att tro, att framställningarna äro öfverensstämmande med verkligheten, enär de styrkas med citat ur fysiologernas egna beskrifningar af de anställda experimenten, så tvingar sig den tanken på en: Huru är det möjligt, att män af hög bildning och intelligens, i öfrigt hederliga och rättänkande män, hvilka i andra afscenden icke synas vara känslolösa, kunna visa så fullständig känslolöshet i fråga om de stackars försöksdjuren lidanden? I anledning af denna fråga vill jag erinra om ett känt och, såsom mig synes, ingalunda ojemförligt faktum. Vi känna alla till, att medeltidens inquisitorer, af hvilka dock många, utom det att de stodo på höjdpunkten af sin tids bildning, i sitt euskilda lif voro aktningvärda, ja, älskvärda personligheter, likväl i sin behandling af de stackars kätтарыne ådagalade den mest fullständiga känslolöshet, den mest raffinerade grymhet. Inquisitorerna trodde sig göra kyrkan, den enda och saliggörande kyrkan, en tjänst, när de fullgjorde sitt hemska värf, och denna tro hjälpte dem att stålsätta sig mot ett deltagande, som de höllo för syndig svaghet. På samma sätt, menar jag, låta vivisektionens idkare allt för ofta förläda sig af sitt varma intresse för vetenskapen, jag höll på att säga den enda och saliggörande vetenskap, som heter den experimentella fysiologien, att med all flit söka förqväfva sin naturliga medkänsla för de marterade djuren, och om de äro tillräckligt passionerade för

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
Forts.)*

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)*

sin vetenskap för att lyckas i detta onaturliga sträfvande, kan följden icke blifva någon annan än den, att de till sist blifva alldeles förhärdade, ja, kunna finna ett slags njutning af sjelfva grymheten. Professor Klein (från Wien) erkände öppet inför den i England år 1875 tillsatta kommissionen, som hade till uppgift att undersöka vivisektionsfrågan, att det aldrig kunde falla honom in att fästa något som helst afseende vid försöksdjurens smärtor; och enligt hans öfvertygelse delades denna uppfattning af hans kolleger på kontinenten. En annan mycket känd vivisektor, professor Cyon, skrifver i sin metodik, att »den äkta vivisektorn, måste gå till sitt verk med en känsla af gripande fröjd», och att »den, som betraktar vivisektionen som en hård nödvändighet, aldrig skall blifva virtuos i konsten»; och professor Mantegazza har angående de gräsliga experiment, som han anställde för att utröna smärtans natur, yttrat, att dessa försök af honom »fortsatts med synnerligt nöje och stort tålmod under ett helt års tid».

Att denna likgiltighet för försöksdjurens smärtor är, visserligen i större eller mindre grad, en gemensam egenskap eller, om detta är för mycket sagdt, en ganska vanlig egenskap hos vivisektionens utöfvare, framgår af den omständigheten, att deras tidskrifter utan ett ord af ogillande bruka redogöra för äfven de grymmaste experiment. Det bevisas äfven deraf, att användandet af bedöfvande medel ofta försummas, äfven när det ej skulle motverka experimentets ändamål, att undersökningar och öfningar, hvilka lika väl skulle kunna anställas å döda kroppar, med förkärlek företagas å lefvande djur, och att försöksdjuren icke alltid aflifvas genast efter det att de varit föremål för mera smärtsamma experiment, utan att det tvärtom synes vara något ganska vanligt, att de få lefva så länge de kunna för att utsättas för nya experiment, till dess att de efter längre eller kortare tid äro ihjelpinade. Det är icke möjligt annat, än att en sådan afsigtlig likgiltighet vid att tillfoga värnlösa varelser qual och smärtor måste verka i hög grad förhärdande och demoraliserande. Man blir knappast förvånad, då man får höra en man af facket, professor Gull, offentligt bekänna som sin bestämda åsigt, att det vore rätt att taga en människa, en fullkomligt oskyldig människa, mot hennes vilja och slagta henne för det allmännas bästa, eller då man får läsa, gång efter annan, om vivisektioner, företagna på människor, på sådana försvarslösa varelser som barn, fattiga patienter och dårar, man kan så mycket mindre förvåna sig deröfver, som det är tydligt, att vivisektioner å djur följdriktigt måste leda till vivisektioner å människor, alldenstund det endast är genom dessa senare, som några tillförlitliga iakttagelser kunna göras med hänsyn till behandlingen af menskliga patienter. Jag kunde nämna många, delvis rätt färska fall af vivisektioner, företagna å människor, men jag skall icke göra det, om jag icke sedan får någon särskild anledning dertill.

Jag tror, att det är mot en sådan bakgrund, som den jag nu sökt uppdraga, man bör se motionens förslag och detta utskottets betänkande, för att rätt kunna bedöma så det ena som det andra.

En rysk läkare, som i den i Petersburg utkommande tidningen

Westovik tagit till orda för en inskränkning i friheten att vivisekera, säger sig »ofta med harm hafva sett unga medicinare hänsynslöst vivisekera hundar, kattor, kaniner, dufvor, grodor, under det flertalet af dessa stackars djur blefvo offer för ett helt och hållet problematiskt resultat, under den komplettaste hjertlöshet. — Till och med när vi anse dylika försök vara helsobringande» — så slutar den ryske läkaren — »är det vår oafvisliga pligt att förkorta de oskyldiga offrens lidande så mycket som möjligt. I motsatt fall torde den skada, som tillfogas menskligheten genom att brutalisera sederna, befordra grymheter och nedtysta den moraliska känslan, vara oändligen mycket större än till och med det största resultat, som denna metod skulle kunna bringa oss.» Så långt den ryske läkaren, hvilken jag här citerat efter den danska tidskriften *Dyrevennen*. — Måste icke hvar och en, som har en kristligt-etisk världsåskådning gifva honom rätt i detta hans uttalande? Atminstone kan jag för min ringa del icke afvärja den tanken, att den demoralisation, som vivisektionen hotar att införa i vetenskapen och det allmänna tänkesättet, är ett större ondt än att det kan uppvägas af den nytta, som denna forskningsmetod enligt dess målsmäns försäkringar och löften gjort eller kan komma att göra vetenskapen. Jag har mycket stor aktning för vetenskaplig forskning, men den forskning, som icke kan undvara en metod, som är oförenlig med rätt, moral och humanitet, den, tror jag, kan menskligheten utan saknad undvara. Detsamma säger jag om den tjänst, djurförsöken skulle göra den praktiska medicinen och anatomen: måste vi köpa vårt fysiska välbefinnande med ett brott mot vår högre natur, då är priset för dyrt.

Utskottet tyckes anse, att vivisektionen är till stor nytta för den medicinska vetenskapen och att den i framtiden skall blifva det i ännu högre grad. Beträffande denna fråga, vivisektionens betydelse som forskningsmetod, kan jag såsom varande lekman naturligtvis icke uttala mig derom från *vetenskaplig* synpunkt. Men så mycket får jag väl ändå säga, att metoden inför mitt ovetenskapliga förstånd förefaller vara allt annat än rationel. Så tyckes mig, som om det ligger sundt förnuft i hvad t. ex. anatomen Strausz-Dürkheim säger, nemligen att de organiska funktionerna hos marterade djur icke kunna lemna någon verklig upplysning om dessa funktioners beskaffenhet hos djuren i normalt tillstånd, — eller i det yttrandet af medicine professor Clarus, att vivisektioner gifva för utrönandet af sanningen på naturforskningens område lika tvetydiga resultat som tortyren för den juridiska undersökningen. Det ligger äfven enligt min tanke reson i den bekante doktor Watsons yttrande, att alla experiment, som med droger och gifter anställas å djur, äro alldeles oanvändbara på människor. I samma riktning uttalar sig doktor Gryzanowski — han, som af värdsnad för sedelagens majestät öfvergaf vivisektionen och blef dess motståndare. — Det torde ej heller vara allt för djerft af en lekman att påpeka det påstådda och knappast ens af någon fysiolog bestridda förhållandet, att de resultat, hvartill djurförsöken leda, synas i de flesta fall vara så intetsägande om ej rent af hvarandra

I fråga om lag angående vivisektion af djur.
(Forts.)

I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)

motsägande. Mycket betecknande äro i detta afseende de experiment, som föranleddes af Charles Bells teori om skillnaden mellan rörelsenerver och känselnerver. Först offrade Magendie 4,000 hundar för att fastställa Bells teori och sedan 4,000 andra hundar för att bevisa, att han tagit fel; hvarefter en annan ryktbar fysiolog, Flourens, såg sig tvungen att offra ytterligare ett stort antal hundar för att ådagalägga, att Magendies första åsigt var den rätta. — Det var sannerligen icke underligt om Magendie, som det berättas, något före sin död förklarade, att säkerligen ingen läkare skulle kalla till sin egen sjukbädd en man, som hemtat sina kunskaper från en så otillförlitlig källa som vivisektionen. Om någon här kunde tala af egen erfarenhet så var det visserligen Magendie. — Bells upptäckt hörrörde — det har han sjelf försäkrat — helt och hållet från anatomien, men vivisektorerna måste blott för att konstatera hans teori pina i hjel så många tusen djur. Och dessa grymheter blifva så mycket mer ändamålslösa och afskyvärda, om det förhåller sig så, som professor Eschricht säger, att dessa experiment, — om hvilka han säger att de i och för sig äro utomordentligt grymma — kunna utföras på nyss dödade djur — hvilket ju äfven var Bells egen åsigt. — Nog bör det vara förlåtligt, om en lekman inför dylika fakta känner sig något tveksam rörande vivisektionens vetenskapliga betydelse. Och det nu anförda exemplet är visst icke det enda i sitt slag, om det också torde vara det på sätt och vis mest drastiska af dem, som kommit till allmänhetens kännedom. Den engelske läkaren doktor Edvard Berdoe har yttrat, att det finnes ingenting, som medelst vivisektionen ådagalagts, hvilket icke genom samma metod (af en annan vivisektor) bevisats vara ett misstag, och fransmannen Legallois förklarade, att han erhållit lika många olika resultat, som försöken voro, och att han därför till sist alldeles öfvergifvit vivisektionen, beklagande, att han på sådana försök offrat ett så oerhördt antal djur och sjelf förlorat så mycken tid. Sjelfva Claude Bernard erkände: »Vi stå med tomma händer». Visserligen tillägger han: »men vår mun är full af berättigade löften för framtiden» — *Löften för framtiden!* Om vivisektionen, som snart är 2,000 år gammal, fortfarande låter sina adepter stå der med tomma händer, huru många tusen år skall det då ytterligare behövas för att den skall sättas i stånd att infria de stora löften, hvaraf deras mun är full? — Ett af dessa löften — derom är jag fuller viss — skall aldrig infrias af de experimenterande fysiologerna, huru lång anståndstid de än få, jag menar det löfte, som ligger i Virchows stolta försäkran, att det är vivisektionen, som skall lösa livets stora fråga. Om det öfver hufvud taget är någon vetenskap, som skall lösa denna fråga, icke är det den experimenterande fysiologien, derom är jag öfvertygad. Men jag förstår, då jag hör en sådan försäkran uttalas af en bland vivisektionens förnämsta målsmän, jag förstår då, huru det är möjligt, att vivisektionen kan utföra en sådan förtrollning på dem, som hängifva sig åt densamma, — jag förstår, att forskare, som äro fångade i den inbillningen, att de i den söndersargade och marterade djurkroppen skola upptäcka livets mysterium, kunna gripas af en så-

dan passion för sitt blodiga och grymma yrke, som, enligt hvad vi veta, har varit fallet med så många af de mera namnkunniga vivisektorerna. Men beträffande den frågan, hvar lifvets förklaring är att söka, kan den, som icke är fysiolog, göra anspråk på att vara lika omdömesgill som någon fysiolog, vore det ock sjelfve Virchow eller Du Bois Reymond, han som skrytsamt sagt, att han »utan fruktan blickar in i den obarmhertiga och på allt gudomligt blottade naturens drifverk».

I fråga om vivisektionens betydelse för vetenskapen ber jag vidare att få påpeka, huru oförenligt det tyckes vara att tro på en sedlig verldsordning och på samma gång tänka, att vetenskapen skulle kunna gagnas genom medel, som innebära ett grymt våldförande af naturen och en kränkning af en bland människohjertats ädlaste känslor: barmhertighetskänslan. För min del ansluter jag mig i detta afseende obetingadt till följande uttalande af en engelsk biskop, biskopen af Durham: »Om Han, som gaf oss lif, desslikes frambragte alla andra lefvande varelser; om dessa iugå i Hans försyns plan, och om Hans barmhertighet omfattar äfven dem — något som vi kristna gifvetvis tro —, så måste det förefalla mig alldeles ofattligt, att Han skulle gjort kunskapen så oåtkomlig, att vi icke på något annat sätt än genom att bereda varelser, som hafva tillit till oss, de ohyggligaste kval, skulle kunna ernå sanningen, som Gud vill att vi skola tillägna oss». — Vid sidan af detta uttalande ber jag att få ställa ett annat, gjordt af en bland det nittonde århundradets störste fysiologer, den förutnämnde Charles Bell, som sjelf utöfvat vivisektioner men sedan upphörde dermed, då han började tvifla. att, såsom han sjelf säger, »naturen och religionen berättiga till utöfvandet af sådana grymheter». Hans ord lyda så: »För min del förmår jag ej tro, att det kan vara Försynens afsigt, att grymheten skall vara medlet att upptäcka naturens hemligheter; och jag är fullt öfvertygad om att de, som göra sig skyldiga till länge fortsatta grymheter, icke ega förmåga att rätt förstå naturens lagar».

Hvad särskildt vidkommer vivisektionens praktiska nytta, så vill det synas, som om fysiologerna sjelfva ansåge denna vara af mycket underordnad betydelse i jemförelse med försökens värde för den abstrakta vetenskapen. Så har en känd fysiolog, Charles Richet, yttrat: »vi älska vetenskapen för dess egen skull, för de stora resultat den *en dag skall* skänka». Alltså är det äfven här blott fråga om löften för framtiden. — Och en schweizisk fysiolog. doktor Herman, säger: »Utvecklingen af vårt vetande och icke det praktiska gagnet för medicinen är det verkliga, ärliga målet för all vivisektion».

Jag kan så mycket mindre känna mig öfvertygad om vivisektionens stora värde för den vetenskapliga forskningen, som många vetenskapliga auktoriteter och framstående läkare helt och hållet förnekat detta värde. Jag har redan nämnt några af dem. Såsom afgjorda motståndare till vivisektionen hafva äfven uttalat sig: Lawson Tait, öfverkirurg vid det stora qvinnohospitalet i Birmingham och sjelf före detta vivisektor, sir William Ferguson, en af de största operatörer, som någonsin funnits, professor Hyrtl i Wien,

I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
[Forts.]

I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)

en af det nittonde århundradets utmärktaste vetenskapsmän på medicinens område — ej vivisektor, såsom det origtigt kommit att stå i motionen, utan anatom —; vidare D:r Roche, medlem af Franska akademien, Nelaton, Napoleon III:s namnkunnige läkare, Wilkinson, en framstående engelsk läkare, m. fl. Det borde vara af intresse att höra hvad sådana män som desse, hvilkas sakkunskap och tillförlitlighet ej kunna misstänkas, haft att säga om vivisektionens nytta; men jag skall här endast upprepa ett yttrande af professor Hyrtl. Han vänder sig särskildt mot demonstrationer, då han i sin »Lehrbuch der Anatomie» skrifer följande: »Hvad som är att se på lefvande uppskurna djur, kunna eleverna lika väl se på nyligen afslivade djur». Och längre fram säger han: »Det borde vara genom lag förbjudet att offentligen i undervisningsanstalterna underhålla en skara nyfikna med afskyvärdheter, hvilkas resultat så ofta sluta med motsägelser. Läkarens heliga humana kall ålägger honom såsom en pligt att med eftertryck yrka på ett sådant förbud. Den som lugnt kan vara vittne till att professorn utskär valparne på en vid pinbänken fastbunden hynda och håller dem den ena efter den andra fram till modern, som jemrande slickar dem och derefter i vild smärta biter sig fast i ett stycke trä — han skulle vara bödelsknekt och icke läkare».

Då här icke föreligger förslag om fullständigt förbud mot vivisektioner utan endast om deras begränsning och kontrollerande, kan jag för en sådan framställning stödja mig å uttalanden jemväl från håll, der vivisektionen eljest är omhuldad. Professor Schiff, själf fanatisk vivisektor — han brukade vivisekera öfver 700 hundar årligen — skrifer, »att de, som egna sig åt veterinärmedicinen, borde uteslutande göra sina praktiska studier på döda kroppar». Samma åsigt ha äfven Storbritanniens och Irlands veterinärläkare vid en kongress i London år 1881 enhälligt uttalat. »Jag har», fortsätter Schiff, »aldrig tillåtit mina lärjungar att anställa försök på lefvande djur; och jag är öfvertygad om att de genom sina öfningar på lik vunnit mera säkerhet än de studerande i andra länder, hvilka förvärfvat sina insigter genom operationer på lefvande varelser». Professor Eulenburg (i Greifswald) har i sin försvarsskrift för vivisektionen medgifvit, att den missbrukas till experiment, som på grund af deras grymhet äro rent af förkastliga och otillåtliga, till och med om af sådana kunde väntas ett verkligt vetenskapligt eller praktiskt resultat. Han erkänner att vivisektionen äfven *kvantitativt* missbrukas, i det smärtsamma försök återupprepas långt oftare än som är nödvändigt; ja, han säger rent ut, att det »bedrifves skoj med vivisektionen». »Vetenskapen», säger han, »har icke få yngre dyrkare, som tyckas anse benämningarne *exakt* och *experimentel* för liktydiga och hvilka mena, att hvarje obetydligt spörsmål, som uppstår i deras hjerna, skall besvaras genom att offra massor af grodor, kaniner och hundar, i fall dessa sista ej blifva dem för kostsamma. Särskildt tillägga oerfarne fysiologer *antalet* experiment allt för stor betydelse. Ty vällyckade experiment af ett slag bevisa dock i grunden icke mer än ett, men 10 bristfulla bevisa icke en gång så mycket som ett

lyckadt. Jag vet väl, att man vill ha stora tal för att kunna uppvisa större sannolikhet för ett härledt resultat genom att kunna åberopa en *längre rad* af iakttagelser. Men det synes mig likväl också, att fordringarne på en *exakthet*, som alltid endast blifver *skenbar* och icke tillfyllest kan realiseras, vid många tillfällen borde få vika eller åtminstone inskränkas till fördel för andra faktorer, som nu en gång hafva en välgrundad, framstående plats i majoritetens åsigter, i vårt sedliga medvetande, i nutidens hela kultur-lif». — Och sanitetsrådet Rupprecht, en ifrig fysiolog, som icke nog kan prisa den vivisektoriska metoden, framkommer det oakadt (i tolfte häftet af »Unsere Zeit» för år 1883) med förslag om att humanisera och inskränka experimenten. Enligt hans åsigt kunde 80 å 90 procent af de försök på lefvande djur, som nu ega rum, uteblifva utan skada för vetenskapen.

Utskottet antyder (sista stycket å sid. 8) att det »från sakkunniga håll städse betonats», att man genom en effektiv lagstiftning i ämnet skulle äfventyra att »lägga allt för tryckande band på den vetenskapliga verksamheten». Jag har tillåtit mig anföra åtskilliga uttalanden från »sakkunniga håll», hvilka gå i annan riktning. Jag vet nu icke, på hvilkendera sidan de bästa auktoriteterna befinna sig, emedan utskottet icke namngifvit *sina*; men om *mina* skulle anses för lätta, kunde jag väl öka deras tyngd genom att nämna en hel del andra utmärkta namn.

Då utskottet slutligen säger, att effektiviteten af den föreslagna lagen blifve »mycket ringa i förhållande till de vetenskapsidkare, som ville öfverträda densamma», har jag ej annat att svara derpå, än att utskottet tyckes ha en mycket dålig tanke om fysiologernas lojalitet — om med rätt eller orätt, lemnar jag derhän — äfvensom att, då lagstiftningen är ett uttryck för samhällets rättskänsla, samhället icke får undandraga sig att stifta lagar endast därför, att det kan förutses att lagens effektivitet icke skall bli så fullständig, som önskligt vore. Saknas behöfliga lagar, så är samhället medansvarigt med dem, som göra det ondt och orätt är; men finnas lagarna och samhället gör sitt bästa att öfvervaka deras efterlefnad, så kan man, åtminstone från denna synpunkt, säga, att det är lagöfverträdaren ensam, som bär ansvaret.

Då emellertid en eller annan anmärkning torde kunna göras mot det framställda lagförslagets detaljbestämmelser, skall jag ej hålla på detta, utan i stället anhålla om bifall till det senare af de båda alternativen, eller att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täckes låta utarbeta och för nästkommande Riksdag framlägga förslag till lag beträffande pinsamma försöks anställande på lefvande djur i vetenskapligt syfte.

Sedan Första Kammaren expedierat frågan på sätt som skett, kan det beslut, denna kammare nu skall fatta, icke blifva annat än en opinionsyttring. Måhända skall dock en opinionsyttring från denna kammare i motionens syfte lända till någon liten nytta för de stackars försöksdjuren. — Herr talman! Jag är icke alldeles utan förhoppning, att kammaren skall visa sig vilja behjerta denna

I fråga om lag angående vivisektion af djur.
(Forts.)

I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)

humanitetssak och det ansvar, som lagstiftaren har äfven i fråga om de varelser, för hvilkas rätt jag fördristat mig att här uppträda, genom att lemna sitt samtycke till det nu framställda förslaget, på hvilket jag hos herr talmannen nu också anhåller om proposition.

Häruti instämde herrar *Hedin* i Stockholm, *Persson* i Arboga, *Nordin* i Sättna, *Nordin* i Hamnerdal, *Styrlander*, *Thylander*, *Eriksson* i Elgered, *Olsson* i Åsak, *K. G. Karlsson* i Göteborg, *Hammarström*, *Berg* i Göteborg, *Hultkrantz*, *Lorichs*, *Eriksson* i Ahlberga, *Johansson* i Öija, *Olofsson* i Avik, *Jansson* i Edsbäcken, *Kvarnzelius*, *Olofsson* i Digernäs, *Akerlind*, *Norman* och *Olsson* i Rögöle.

Herr Landelius: Herr talman, mina herrar! I likhet med motionären är jag en varm vän af djuren, och jag kan därför så väl förstå, huru han, som icke sett någon vivisektion, skulle känna sig till mods, då han fått höra, hvad som dunstat ut från de fysiologiska laboratorier och hvilka rykten liksom alla andra vuxit lavinartadt under sitt lopp. Jag kan också så väl förstå, hur upprörd han skulle känna sig öfver de härresande skildringar om djurplågeri vid vivisektion, hvilka meddelats oss i broschyrer från de olika samfunden för vivisektionens bekämpande, och hvilka broschyrer, försedda med upplysande teckningar, nu i så stor mängd i dessa dagar hållits oss tillhanda. Men just emedan jag sett vivisektion på nära håll och något tagit del deri samt vet, att den åtminstone i vårt land är långt bättre än sitt rykte, och äfven emedan jag är en varm vän af djuren, kan jag icke vara med om sådana föreskrifter som motionären afser i sin motion, enär de skulle lägga hinder i vägen för en forskningsmetod, som dock äfven har till ett af sina stora mål att söka finna medel att sätta oss bättre i stånd att minska djurens lidanden.

I sin motion har motionären icke framkommit med några nya skäl mot vivisektionen, utan han rör sig hufvudsakligen med sådana, som förut inom Riksdagen blifvit vederlagda. Det torde därför vara fullt befogadt, om jag vid mitt försvar för denna forskningsmetod äfven skulle framdraga ett eller annat af dessa skäl, som förr ansetts fullgoda för försvaret af denna sak; och detta torde vara så mycket mera befogadt, som de tyckas ha råkat i glömska, efter som denna fråga åter kommit före.

Då det säges, att vivisektionen icke medfört någon nytta för den medicinska vetenskapen, är detta icke sant. Genom densamma ha vi dock vunnit bättre insigt om de olika organens funktioner hos människor och djur; genom den hafva vi fått upplysning om de olika nervernas verksamhet och förrättningar, om deras ingripande i hjertats rörelser, i kärlens verksamhet. Vi ha äfven genom vivisektionen fått insigt i körtel-afsöndringen, om matsmältningen och om lymfens circulation i kroppen. Vi ha fått insigt i hur det går till vid andningsprocessen, om lungornas uppgift dervid och hur blodet derunder syrsättes o. s. v., hvilket

allt skulle blifva för vidlyftigt att här vidare orda om. Det af mig här nämnda, är dock det väsentligaste af den grund, hvarpå hela den medicinska vetenskapen är byggd, och den kunskapen — den ha vi dock vunnit hufvudsakligast genom experiment på levande djur —. Men icke nog härmed, vi ha äfven vunnit stora praktiska resultat. Jag behöfver dervid endast orda något om de storartade upptäckter, som gjorts af en Lister, en Pasteur, en Roux, en Kock m. fl. Genom Listers sårbehandlingsmetod, under hvars utarbetande han måste resa öfver till Frankrike, emedan i England just då blifvit införda sådana lagar, som motionären nu vill hafva hos oss, räddas dock ärligen i den civiliserade världen hundratusen människolif. Den siffran är icke för hög. Pasteur har genom sina epokgörande upptäckter, just genom sina experiment på djur, gjort menskligheten de största tjänster. Så har han beträffande en af de ohyggligaste sjukdomar, för hvilka människor och djur kunna blifva utsatta — jag menar rabies eller vattuskräck — funnit medel att hejda den, att lindra den, ja, att bota den, då vi deremot förut stått värnlösa mot densamma. Han har genom sin metod bragt ned dödlighetsprocenten i denna ohyggliga sjukdom till $\frac{1}{4}$ procent. Förut förhöll det sig så, att af dem, som blifvit smittade genombett å bälén, armar eller ben dogo 20 procent och af dem, som fått bettet i ansiktet, 80 procent. Nu har dödligheten gått ner till $\frac{1}{4}$ procent. Pasteur har äfven gagnat genom andra rön och upptäckter. Så har han beträffande en sjukdom, som vi inom vårt land förlidet år haft ganska svår känning af, — jag menar mjeltbrand bland kreaturen — äfven hejdat den genom sin vaccinationsmetod. Han har i Frankrike genom den vaccination, som der företages på djuren, bragt ned dödlighetsprocenten bland fåren till 0,9 procent och bland nötboskapen till 0,3 procent. Förut var i vissa distrikt af Frankrike dödlighetsprocenten i denna sjukdom bland djuren uppe i 50 å 60 procent, men äfven i dessa distrikt har dödligheten nedgått genom vaccinationen till endast $\frac{1}{3}$ procent. Nu vaccineras i Frankrike för denna sjukdom ärligen cirka 250,000 får och trettio till femtio tusen nötkreatur. — Äfven mot en annan sjukdom har han lyckats införa en vaccinationsmetod, som visat sig mycket gagnelig, nemligen mot rödsjuka bland svinkreaturen. I de länder, der svinafveln står högt, såsom i Ungern, veta landmännen att sätta mycket värde på denna skyddsåtgärd. Då 1887 i Ungern vaccinerades för rödsjuka 4,500 svinkreatur, så hade förtroendet för denna skyddsåtgärd år 1894 stigit så, att från årets början till augusti månad vaccinerades för rödsjuka icke mindre än 639,000 svinkreatur. Dessa siffror tala ju ett ganska tydligt språk. — En annan värdefull behandlingsmetod har genom experiment på djur, vunnits, nemligen serumterapien. Genom denna har dödligheten vid difteri bragts ned till en tredjefel mot hvad den var förut; och vi hafva all anledning att hoppas, att om forskningen på detta område får ostördt och orubbadt fortgå, ännu större resultat till gagn för människor och djur skola vinnas. Men så stora mål hafva icke ernåtts utan motsvarande offer, och offren hafva här varit djurlif, och tyvärr ej så få. Hvad vårt land angår, särskildt den

I fråga om lag angående vivisektion af djur.
(Forts.)

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)*

tid, som i motionen afses eller 1880-talet och hvilken nära sammanfaller med den, då jag gjorde mina studier vid akademien, ber jag, som sålunda i frågan har en personlig erfarenhet, att få meddela densamma. Då användes för detta ändamål årligen vid Upsala universitet omkring fyra till sex hundra grodor, ett tjugutal kaniner, några dufvor och en eller annan hund. Det senare har jag icke sett, men jag hörde sägas, att det skulle finnas ett par hundar för ändamålet. De medicine studerandena fingo för sina forskningar använda dessa grodor, men, märk väl, innan dessa lemnades ut, var hufvudet strax förut aftaget. Sålunda kunde det väl näppe-ligen räknas för vivisektion, som ju skall vara smärtsamma försök på lefvande djur. Att grodorna ändock kunde användas, berodde derpå, att hos grodan kunna en kort tid efter döden muskler och nerver bringas att reagera för elektricitet och sålunda rätt värdefulla rön göras. Med kaninerna förfor man så, att man, så vidt möjligt var, sökte sätta ned smärtan genom smärtlindrande eller döfvande medel. Detta var vid Upsala universitet, och jag vet specielt, att vid den tiden bedrefs vivisektionen icke någonstädes i vårt land så lifligt som der. Jag kan därför med fog påstå, att hela det antal djur, som användes för detta ändamål vid de tvenne öfriga medicinska högskolorna, i vårt land icke torde tillsammans öfverstigit det antal, som jag nu angifvit beträffande Upsala. Under alla förhållanden kunna vi väl dock säga, att det antal djur, som för detta ändamål användes i vårt land, icke är så synnerligen stort, och vi skola finna, att det är försvinnande litet i jemförelse med det antal djur, som offras för andra materiella intressen. Så dödas i vårt land för att sedan ätas upp af oss årligen bortåt tre millioner större djur. Om nu någon skulle säga: ja, men detta är ju absolut nödvändigt för vårt lifsuppehälle, så vill jag icke alldeles förneka detta, men de finnas dock, som hafva en annan uppfattning i den saken. Fråga t. ex. vegetarianerna, hvad de säga derom. Milliontals fiskar offras årligen i vårt land, och vi låta dem dö en långsam död genom qväfning. På rofdjur sätta vi pris, och vi döda deraf årligen ett eller annat tusental icke endast för att derigenom skydda de andra djuren, utan äfven därför att rofdjuren äro våra värsta konkurrenter med afseende på det matnyttiga vilda. Och hvilka lidanden tillfoga vi icke i öfrigt djuren för vår nyttas och, *horribile dictu*, äfven för vårt nöjes skull? Med afseende på det senare vill jag blott nämna om jagt, en del fiske och kapplöpningar; och för vår fördels skull låta vi, då vi slagta svin, dem långsamt dö genom förblödning och likaså göra vi med gässen. Hur bära vi oss ej åt med våra hästar, oxar, ungnöt, lam och grisar? Jo, dem kastrera vi i deras spädnare ålder för att på så sätt göra dem mera handterliga och medgörliga, och för att sedermera deras kött må blifva smakligare. — Hvilka ohyggliga lidanden genom denna råa operationsmetod tillfogas de arma djuren, torde vara allom bekant.

Hafva vi nu verkligen någon medkänsla för djuren, må vi då, hvar och en i sin stad, söka i hem och skola hos det upp-växande släktet, hos ungdomen, inplanta denna medkänsla utan

hvilken alla lagar i detta hänseende båta föga. Och skola vi ytterligare stifta lagar för att skydda djuren, må vi då se till att vi vända oss åt det håll, hvarifrån det största lidande tillfogas dem, ej blir det då mot vivisektionen — denna forskningsmetod som dock har till sitt innersta mål att utfinna medel som göra oss allt mer och mer skickliga att lindra, häfva eller förekomma sjukdomar och lidande hos såväl människor som djur.

Herr talman! Jag anhåller vördsamt om bifall till utskottets förslag.

Herr Wallis: Herr talman, mine herrar! Vi hafva i motionärens värtaliga anförande, bland annat, fått höra, att de vetenskapsmän, som företaga dessa pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte, hvarom nu är fråga, kunna jemföras med forna tiders illa kända inquisitorer, en Torquemada och dylika. Nu är det klart, att, då sådana yttranden kunna fällas, det föreligger en fråga, i hvilken man kan anslå känsloträngarne i denna kammare, och att det lär blifva ganska svårt att söka få förnuftets röst hörd. Jag skall emellertid helt kort göra ett försök i detta afseende.

Såsom utgångspunkt ber jag att få begagna motionärens egen framställning.

Jag är fullkomligt ense med honom derom, att bland det allra svåraste någon kan åtaga sig är just att lagstifta mot dessa pinsamma experiment på djur. Frågan är mycket gammal och har under långa tider dryftats i kulturländerna. Men endast i tvenne stater, nemligen England och Danmark, har en lagstiftning i ämnet kommit till stånd. Motionären har framställt de der antagna lagarna såsom i hög grad misslyckade, och jag ber att få fullständigt förena mig med honom i denna åsigt. Han har emellertid nu själf kommit med ett försök till förbättradt lagförslag i frågan, som väl skall vara mera tillfredsställande. Det är helt kort, hvarför jag skall tillåta mig att granska detsamma.

Första paragrafen lyder: »På lefvande djur må försök, som medföra smärta (vivisektioner) blott företagas af de lärare vid universiteten och veterinärintitutet, som dertill bemyndigas af någon medicinsk fakultet eller af veterinärintitutets styrelse, och blott i dertill bestämda lokaler vid nämnda institutioner.»

Mine herrar, hvad innebär detta? Det innebär, att vi i afseende på denna särskilda del af vetenskapen skulle instifta ett monopol, som skulle uteslutande tillkomma de medicinska fakulteterna, i det att endast lärare vid dessa fakulteter skulle ega rättighet att befrämja medicinens utveckling genom den art af forskning, hvarom här är fråga. Det kunde ju tyckas mycket smickrande, att ett sådant monopol komme att läggas i institutioners händer, till hvilken jag hör såsom lärare, så att vi lärare vid dessa institutioner ensamme skulle få rättighet att företaga vivisektioner. Men jag vill å andra sidan påpeka, att ett sådant monopol skulle medföra utomordentliga faror. Hade ett sådant monopol existerat inom den europeiska lagstiftningen under forna tider, skulle helt enkelt den

I fråga om lag angående vivisektion af djur.
(Forts.)

I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)

medicinska forskningen omöjliggjorts, dess framsteg för närvarande varit ringa.

Jag skall be att få lemna några exempel.

Vi veta, att hela den nuvarande medicinska vetenskapen är fotad på den grundsten, som år 1616 lades genom Harveys upptäckt af blodomloppet. Harvey var då ingenting annat än en praktiserande läkare i London, och han skulle således icke hafva haft någon som helst rättighet att anställa experiment på lefvande djur, hvarigenom han dock lyckades göra denna sin upptäckt, hvilken kan sägas utgöra grundvalen för den nutida medicinska vetenskapen.

Men låt mig anföra några exempel från våra egna dagar. Vi hafva alla hört talas om Robert Koch, den ännu lefvande, store forskaren. Då han gjorde sina grundläggande undersökningar med afseende på bakterie- eller infektionssjukdomarne var han icke annat än en obekant, långt bort i Posen praktiserande läkare, hvilken icke skulle enligt detta lagförslag haft någon rättighet att syssla med dylika vetenskapliga experiment. Hela hans utveckling hade varit alldeles omöjliggjord. Och detta är så mycket mera anmärkningsvärdt, som denna utveckling varit mest lysande och storslagen under den tid, han icke var professor i någon medicinsk fakultet. Sedan blef han det, såsom vi veta, och har i denna egenskap visserligen gjort en del upptäckter, men dessa ha varit af mycket tvifvelaktigt värde, såsom upptäckten af tuberkulinet, hvilken visat sig ovederhäftig.

Men det finnes ytterligare ett exempel, som visar, att den första grundläggande paragrafen i herr Nydals lagförslag skulle ha absolut tillintetgjort en vetenskaplig forskning af den mest rika innebörd. Den störste af alla forskare på de smittosamma sjukdomarnes område, som existerat, har varit Louis Pasteur, om hvilken vi nog alla hört talas. Nåväl, såsom den föregående talararen nämnde, och vi alla hafva oss bekant, var denne man icke medicine doktor, ja, ej ens läkare, utan kemist. En sådan person skulle hafva varit dömd till fullständig overksamhet i förevarande hänseende. Allt hvad han nu gjort, skulle hafva varit spärlost utsopadt från världen. Vi hade icke haft någon glädje och nytta af hans arbete.

Men det finnes äfven många andra märkvärdiga konsekvenser af denna första paragraf.

Vi veta allesammans, att för närvarande i mycket stor och vidsträckt skala försiggår i de större kulturländerna en rent af fabrikmässigt skeende tillverkning af ämnen, hvilka på bakteriologisk väg framställda, i allt vidsträcktare mån komma både människor och djur till gagn. Denna fabrikation kan ingalunda ske vid de medicinska fakulteterna, det vore otänkbart att anförtro en så tidsödande sak åt dem. Den eger också rum i Tyskland vid två fabriker, i Frankrike vid ett privat institut, det s. k. *L'institut Pasteur*, och i Petersburg likaledes vid ett enskildt institut. Allt detta skulle omöjliggöras genom antagande af en lag, sådan som den föreliggande. Ty hela denna fabrikation försiggår och måste

med nödvändighet försiggå medelst smärtsamma experiment på djur. Alla de ämnen, såsom vaccin mot mjältbrand, difteriserum o. s. v., som vi öfverhuvud taget pläga begagna för att skydda människor och husdjur mot smittosamma sjukdomar, kunna nemligen icke framställas annat än genom pinsamma experiment på djur. Och således skulle den fabrikation, som för närvarande, såsom jag nyss nämnde, i detta ändamål eger rum, blifva omöjliggjord, genom att antaga ifrågavarande »förbättrade» lagförslag, det bästa motionären kunnat hitta på.

Jag vill i detta sammanhang säga, att det vore absolut — jag tillåter mig uttrycket — frihetsfientligt att lägga en sådan hämsko, som herr Nydal här föreslagit, på den medicinska forskningen, hvilken ovilkorligen liksom hvarje annan forskning måste vara fri. Och det är mig alldeles oförklarligt, huru en man som herr Nydal kunnat skrifva sitt namn under en motion sådan som denna, då jag ju känner hans frihetsvänliga sinne i öfrigt.

Jag öfvergår nu till andra paragrafen. Deri heter det till en början: »Vid företagandet af de i § 1 nämnda försök skall iakttagas:

Försöken må blott företagas på djur, som genom bedöfnig (hvarvid curare ej får användas) äro bragta i känslolöst tillstånd, och bedöfnigen skall oafbrutet upprätthållas, så länge försöket varar.»

Det är helt visst ytterst få i denna kammare, som tänkt öfver, hvad detta innebär. Vi veta allesammans, huruledes man för närvarande är stadd i ett ytterst intensivt arbete för att om möjligt — och vi hoppas och äro öfvertygade om, att det skall lyckas — stäffa utvecklingen och utbredningen af den mest förödande af alla sjukdomar, tuberkulosen. Vi veta likaledes alla, att dessa försök äro uteslutande byggda på den förändrade uppfattning vi hafva, i motsats till våra föfäder, nemligen att tuberkulosen är en infektionssjukdom, en sjukdom beroende på smittoämne. Det är detta smittoämnes vägar vi måste täppa till för att på så sätt hindra det att utbreda sig. Och det är vår förhoppning, att vi skola förmå till en början minska och slutligen fullständigt upphäfva denna den svåraste och mest dödliga af alla menliga sjukdomar och — jag vill tillägga — en af de farligaste och värsta sjukdomar äfven inom djurverlden, speciellt hos våra husdjur.

Nå väl! De grundläggande undersökningar, genom hvilka man med säkerhet afgjort den frågan, att denna sjukdom icke, såsom man fordom trodde, vore en sjukdom, som uppträdde på grund af olika rubbningar och missförhållanden, utan en infektionssjukdom, beroende på ett smittoämne, dessa grundläggande undersökningar hafva endast kunnat utföras genom pinsamma experiment på djur, genom att på djur öfverföra smittoämnet och sålunda hos dem framställa denna sjukdom.

Läggandet af grundvalen för denna moderna sträfvan att kunna minska och för framtiden helt och hållet upphäfva tuberkelsjukdomen, skulle emellertid blifvit alldeles omintetgjord, såvida pinsamma experiment på djur endast finge företagas efter bedöfnig.

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)*

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)*

Ty de undersökningar, hvarom jag här talat, kunna icke ega rum med användande af bedöfningsmedel. Bedöfning med t. ex. kloroform eller eter åstadkommer nemligen ett så svårt ingrepp i djurens lif, att de endast kunna lefva en helt kort tid, högst en eller annan dag under fullständig bedöfning. Men för att kunna framställa tuberkulos hos djur är det naturligtvis nödvändigt att de lefva till dess sjukdomen hunnit utveckla sig, hvilket i allmänhet kräfver mycket längre tid, veckor eller månader.

Andra paragrafens första punkt är således alldeles oförenlig med medicinens, den praktiska medicinens utveckling i vår samtid.

Vidare heter det i paragrafen: »Djuret skall derjemte aflifvas omedelbart efter bedöfningsens upphörande, så framt icke smärtan kan antagas hafva fullständigt upphört. Försök, hvars ändamål är demonstration vid föreläsningar eller undervisning i teknisk färdighet, må icke företagas.»

I denna sista, korta punkt har således dödsdomen blifvit absolut uttalad öfver alla sådana försök, som äro afsedda att belysa undervisningen i en experimentel vetenskap. Jag vill icke i detalj ingå på denna sak. Jag vill blott nämna, att det förefaller mig omöjligt att sätta mig in i motionärens tankegång i denna punkt. Ty han utdömer ju här äfven sådana experiment, som i vetenskapligt syfte företagas, under det djuren äro fullständigt bedöfvade och smärtfria. Det finnes ingen logik i detta.

Lagförslaget innehåller vidare, att »försöksledaren är skyldig att föra en af den myndighet, som tilldelar rättigheten, auktoriserad journal, som skall innehålla upplysning om antalet och arten af de begagnade djuren, om hvad som är företaget med dem och om företagets ändamål.»

På grund af den erfarenhet jag har om dylika journaler måste jag karakterisera denna bestämmelse såsom föga egnad att skapa den kontroll, som dermed är afsedd.

I tredje paragrafen slutligen talas om böter för öfverträdelse af lagen samt om forum.

Det är hela lagförslaget.

Jag har genom denna min kritik af förslaget sökt visa, att det är absolut oförenligt med den medicinska forskningens nuvarande utveckling. Det kommer icke heller att finnas någon läkare eller medicinsk forskare, som kan vara med om detta förslag, och dock skall det utgöra en förbättring af de förslag, som hittills existerat. Vi finna häraf, hvilken utomordentligt stor svårighet, som hittills visat sig vara förenad med försöken att lagstifta på detta område.

Jag skall nu öfvergå till en helt kort granskning af hvad den ärade motionären sade i sitt inledande föredrag.

Grundtanken i hela hans anförande var ju den, att nyttighetshänsyn, hvilka äro bestämmande för vår användning af vivisektion eller pinsamma experiment på djur, icke äro de högsta och ädlaste hänsynen, utan måste gifva vika för högre, de moraliska, rättfärdighetskänslan, inom oss; äfven om än så stora fördelar stå att vinna genom dessa experiment på lefvande djur, äro vi tvungna

att fränsäga oss dessa fördelar, därför att de äro förenade med smärtor för djuren.

Ja, i detta hänseende vill jag blott påminna derom, att, skall man draga ut denna sats i sina konsekvenser, då äro vi — som den föregående ärade talaren framhöll — alla »om vår hals», såsom man säger. Ty i så fall skulle rättigheten att på denna jord existera vara upphäfd. Det är en gifven sak. Och det är alldeles klart, att, om man i forna tider följt denna moral, denna rättfärdighetskänsla, hvarom här är taladt, då hade man icke kunnat skaffa sig lifsuppehälle. Och i våra dagar finnes det hela folkslag, som, om de ville vara moraliska i denna bemärkelse, skulle uttala sin egen dödsdom. Ty de äro tvungna att skaffa sig uppehälle, att jaga och fiska, att tillfoga djuren stora smärtor och slutligen döda dem. Och ingen af herrarne lär väl kunna neka till att vi måste förlåta dem en sådan brist på moral, ty det ligger i deras natur, den meniskliga naturen, att kämpa för sin egen existens.

Och hvad oss sjelfva beträffar, så var det icke blott i forna tider, då vi voro ett folk af jägare och fiskare, eller nomader med boskap, som vi voro tvungna att upphäfva denna rättfärdighetskänsla för nyttighetsändamål, ty förhållandet är detsamma allt fortfarande; och det torde vara svårt att öfvertyga denna kammarom, att vi icke äro berättigade att jaga och fiska, att slagta djur, med ett ord att tillfoga dem smärta utaf nyssnämnda nyttighetshänsyn. Men i grunden är det samma sak som här kommer igen; det är samma nyttighetshänsyn, som icke allenast berättigar utan tvingar vetenskapsmannen till dessa smärtsamma experiment på djur. Ty äfven det är nyttighetshänsyn att söka åstadkomma en minskning i lidande, sjukdom och dödlighet bland menniskor och djur.

Härtill kommer en annan sak, som jag vill lägga den ärade motionären på hjertat, och det är, att vid denna strid, som vetenskapsmännen fört, för att minska lidande och död, icke uteslutande hänsyn tagits till menniskorna och deras behof i detta fall, utan under hela den långa tid, då dessa experiment pågått, har hänsyn tagits äfven till djuren och deras lidanden. Det är icke allenast lärarne vid Karolinska institutet samt vid de medicinska fakulteterna i Upsala och Lund utan äfven lärarne vid veterinärintitutet, som enligt förslaget skulle få rättighet att anställa dylika försök. Hvarför skulle nu äfven dessa sistnämnda få denna rättighet? Jo, för att sätta dem i stånd att minska lidande och dödlighet bland dem utaf djuren, som stå oss närmast, den ofantliga mängden af husdjur. Alltså äfven till djuren komma välsignelserna utaf denna experimentella forskning.

Att här ingå i detaljer och söka klargöra, huruledes denna vetenskapliga metod, icke ensamt grundar sig på att läkarne säga, att den är nödvändig för forskningen, utan äfven derpå, att den medfört stora praktiska resultat, skulle vara ett företag, som skulle taga många många timmar, ja både för- och eftermiddagsplena, just därför att under de sista 20 åren de praktiska resultaten utaf dessa pinsamma experiment å djur hopat sig, så att det blifvit en öfver-

I fråga om lag angående rivisektion af djur.
(Forts.)

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)*

skädlig massa af fakta, och jag vill därför icke upptaga kammarens tid med ett försök i den riktningen. Jag vill endast påminna om några af de viktigaste praktiska resultaten under sista tiden.

Vi känna alla, huruledes man lyckats stäffa en sjukdom, som för en 30 à 40 år sedan var ytterligt farlig, nämligen difteri, hvilken då ofta gick epidemiskt med en dödlighetssiffra af 60 till 70 %, så att $\frac{2}{3}$ af dem, somingo denna sjukdom, afled; huruledes genom att med pinsamma experiment framställa denna sjukdom hos djur, genom studium af sjukdomens orsaker och genom studium öfver huru man skulle kunna hos djur framställa ämnen, som vore motgifter mot de gifter, som alstrades af smittämnet, man vunnit en metod, om hvilken alla läkare i verlden äro ense, och tack vare hvilken man lyckats så väsentligt nedbringa dödligheten i denna sjukdom, att icke mer än 3 à 4 % af samtliga fall sluta med döden, i fall blott sjukdomsfallen komma tillräckligt tidigt till behandling. Äro icke alla dessa räddade barnalif värda någonting?

Att man då, trots de stora fördelar, man genom dessa experiment vunnit i dessa fall, af någon extra ordinär moralitetskänsla icke skulle tillåta att desamma inge företagas, det är mig fullständigt ofattligt.

Det är emellertid sagdt — något som måhända imponerat ganska mycket på herrarna — att de vetenskapliga experiment, som icke direkt afse dylik praktisk nytta — och det är de, som särskildt underkastats mycket svår kritik — icke skulle vara berättigade. Äfven de personer, säger man, som af nära till hands liggande skäl skulle för ernäendet af dessa stora och praktiskt nyttiga resultat kunna vara med om att tåla dessa försök, skulle dock icke kunna tillstodja dessa rent vetenskapliga fysiologiska experiment. Men jag ber då att få återbringa i herrarnes minne det förhållandet, att medicinen, alltsedan den börjat att göra någon väsentlig nytta på vår jord, har gjort det till följd deraf att den blifvit naturforskning; och såsom all annan naturforskning måste den gå från det enkla till det mera sammansatta. Från att till en början hafva varit en observerande vetenskap i form af anatomi, har den sedermera blifvit experimenterande, fysiologi, och med tillämpning af dess resultat har den kunnat blifva en vetenskap äfven på det patologiska området, der man lyckats skaffa sig praktiska resultat till människoslägtets och djurens bästa.

Det är för hvar och en, som vill sätta sig in i denna vetenskaps utvecklingsgång, lätt att finna, att denna forskningsmetod, dessa rent fysiologiska undersökningar, varit absolut nödvändiga, att de äro den fasta grund på hvilken hela medicinen utvecklats sig; hela patologien grundar sig på fysiologien. Men fysiologien kan icke undvara dessa pinsamma experiment på djur. Jag behöfver i detta sammanhang blott erinra om att upptäckten af blodomloppet var fotad på undersökningar, företagna på lefvande djur.

Denna fråga har, som sagdt, många gånger varit före, och innehållet i de debatter, som då förts, har i hufvudsak varit precis detsamma. Ifrån de ärade djurvännernas synpunkt, som här upp-

trädt, finner jag deras sorgsna uttalanden om, att dessa experiment måste förekomma, fullständigt berättigade, men lika berättigad ifrån vetenskapsmännens sida är deras uppfattning, att dessa experiment äro absolut nödvändiga för den praktiska medicinens utveckling. Det kommer icke i denna fråga att i hufvudsak framställas några andra motiv, och då måste den lagstiftande myndighetens åtgörande vara beroende på, huruvida det kan påvisas, att uti det land, der en dylik lagstiftning skall ske, sådana fall förekommit, att en kontroll behöfves. Denna lagstiftning är, som påvisadt blifvit, utomordentligt svår att åstadkomma, och mycket grundade skäl måste hafva anförts, för att man skall vilja vara med derom. Det har af lagutskottet sagts, att, sedan ärendet sista gången förekom, vid 1888 års riksdag, några meddelanden om, att sådana fall af missbrukad vivisektion, hvarom här är fråga, icke i vårt land förekommit, och då hade man väntat af motionären, att han skulle komma med sådana meddelanden. Granskar man hans motion, finner man att han i det fallet fullständigt saknar bevis. Hade han något sådant, skulle han väl dragit fram det, men han har icke ett enda bevis, icke ett referat öfver något i Sverige inträffadt sådant fall, om man undantar ett enda, hvilket jag nu skall be att få uppta till granskning. Det säges på ett ställe i hans motion: »Uti en år 1895 utgifven skrift om »det vetenskapliga människoplågeriet» — det är således efter 1888 — återopas exempel på experiment på barn vid en allmän inrättning här i staden, sedan man funnit, att de för dessa försök (att åstadkomma konstgjord immunitet vid variola vaccina) lämpligaste djuren, nemligen kalffvar, voro för svåra att anskaffa och för dyra att underhålla». Det der låter, som om det skulle vara någonting riktigt förfärligt, men granskar man detaljerna uti detta påstående, finner man, att det rör sig om ett bland de allra mest enkla och berättigade experiment — märk väl icke experiment på lefvande djur utan på lefvande människor. Jag vill ingå i en beskrifning derpå, emedan det ger en inblick i huru lätt fakta kunna förvrängas utaf dem, som äro motståndare till denna vetenskapliga undersökningsmetod.

Dessa försök företogos vid den tidpunkt, då de tidigaste undersökningarne pågingo rörande oemottaglighet för smittämnen, hvilka undersökningar voro så utomordentligt viktiga och hvarmed man vunnit så stora resultat. Det gälde då att undersöka, om med den vanliga vaccinen, som användes på små barn, kunde åstadkommas immunitet derigenom att man öfverförde, icke det lefvande smittämnet, som finnes i vaccinet, utan sjelfva lymfan, hvori detta existerar; vaccinen användes således sedan smittoämnet förut blifvit dödadt.

Det var på Allmänna barnhuset här i staden, som dessa experiment företogos af en docent vid Karolinska institutet och med medgifvande af anstaltens prefekt. Hvad inneburo nu dessa försök? Jo, icke något annat än en vanlig vaccination, men der det lefvande smittämnet icke är med utan blott den lymfa, i hvilken det vegeerar. Sjelfva försöken voro således lika smärtsamma eller

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)*

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)*

lika litet smärtsamma som vanliga vaccinationer. Och sådana företagas icke under bedöfning, ty det behöfves icke — det bryr sig väl ingen menniska om, när han låter vaccinera barn. Risken för barnen var absolut ingen. Det värsta som kunnat ske, var att inympningen verkligen slagit an, så att de blifvit vaccinerade. Det var således absolut oskyldiga undersökningar, och det kunna väl för öfrigt herrarne förstå, att prefekten vid barnhuset icke skulle hafva tillåtit experiment på barnen, för så vidt de icke varit absolut oskyldiga. När sedan dessa försök publicerades, öfversattes det lärda uttrycket för vaccinlymfan — variolæ vaccinæ — som vi alla en gång haft i våra kroppar — den vanliga vaccinen —, i en tysk tidskrift med svartkoppor, den värsta form af smittkoppor, som finnes. Sen fick man höra, att smittkoppor i dess värsta form å Stockholms barnhus blifvit inympade på barnen. På så sätt kan en dylik historia verka till skada för vetenskapsmännen.

Jag har upptagit herrarnes tid tillräckligt länge, och vill nu blott säga det, att det är alldeles sjelfklart, att vivisektionen kan missbrukas, hvadan det också synes mig vara sjelfklart, att hvarje land måste pröfva, huruvida en lagstiftning öfver hufvud taget bör förekomma, och om ett behof deraf kan anses förefinnas.

Hade den ärade motionären begärt, att en utredning i detta afseende skulle komma till stånd i Sverige, skulle jag alls icke hafva varit obenägen dertill, utan tvärtom ansett detta vara ganska lämpligt. Men det har han icke begärt, utan endast att Kongl. Maj:t utan vidare skall stifta en lag, ehuru han icke alls bevisat, att någon sådan lag är af behofvet påkallad. Detta anser jag vara en oförlighet.

Under frågans nuvarande läge har jag dertill icke kunnat komma till annat resultat, än att yrka afslag å motionen och bifall till lagutskottets hemställan.

Herr Björck instämde häruti.

Friherre De Geer: Till de båda föregående talarnes i min tanke fullständigt välgrundade och utmärkta anföranden, har jag numera ingenting att tillägga, och kunde dertill inskränka mig att till alla delar instämma i hvad de yttrat.

Men jag vill dock särskildt framhålla det betänkliga i att vi, som icke äro fackmän, skulle söka afgöra, hvad som kan vara af vigt för den medicinska vetenskapens framtida utveckling.

Om man redan tidigare infört en lagstiftning i öfverensstämmelse med det af motionären framställda förslaget, hade vi t. ex. nu icke haft tillgång till difteriserum.

Då det å ena sidan gäller att ofra ett i alla händelser obetydligt antal djurs lif och utsätta dem för, låt vara stora smärtor, en gång för alla och det å andra sidan är fråga om lidanden för tiotusentals människor under alla kommande tider, så anser jag att det vore en missrigtad humanitet att mera tänka på dessa få djurs smärtor än på alla de sjuka människornas lidanden, hvilka icke äro inskränkta blott till kroppsliga plågor, utan ofta i hög grad ökas

genom bekymmer af skilda slag, för att ej tala om alla de sorger anförvandter till de sjuka måste genomgå vid förlusten af sina närmaste.

Jag tror, att det vore ytterst betänkligt, om vi på detta sätt skulle ingripa i utvecklingen af en vetenskap, hvars idkare, ofta med stora personliga uppoffringar och säkerligen alldeles icke af grymhet mot djuren, utan, trots obehaget att nödgas underkasta dem smärtor, blott sträfva efter att minska det menckliga lidandet. Vida mindre berättigadt än att jemföra vivisektorerna med medeltidens inqvisitorer tror jag det vore att likställa den ifrågasatta lagstiftningen med införandet af en inquisition gent emot läkarevetenskapen. Jag hoppas också för min del, att Andra Kammaren icke skall vara med om en sådan opinionsyttring mot vår aktade svenska läkarekår.

Jag ber därför att få yrka bifall till lagutskottets förslag.

Herr Wahlquist: Säsom idkare af den vetenskap, hvilken nära beröres af den nu föreliggande frågan, anser jag mig skyldig att med några få ord uttala min uppfattning i frågan. Att nu ingå i någon närmare framställning med afseende å de vetenskapliga behofven beträffande vivisektion eller den hänsyn, man är berättigad och skyldig att taga till dessa behof, anser jag, dels på grund af hvad här anförts af flere talare och dels på grund af hvad jag nu i korthet kommer att säga, för närvarande vara obehöfligt. För öfrigt ber jag att få hänvisa till denna kammars protokoll för åren 1881, 1884 och 1888, då samma eller ungefär liknande frågor förelågo, samt de sakliga uttalanden till försvar af vivisektionen, hvilka då finnas till protokollet anförda.

Enligt min åsigt bör kammaren finna alla särskilda åtgärder i frågan öfverflödiga, enär Kongl. Maj:t redan, på grund af petition från det internationella sällskapet för vivisektionens bekämpande, genom sitt vederbörande kanslersembete infordrat yttrande från rikets medicinska fakulteter angående de åtgärder, som i petitionen framhållits och föreslagits mot vivisektionen. Något skäl för kammaren att gå denna Kongl. Maj:ts utredning i förväg, föreligger, enligt mitt förmenande icke.

Motionären har icke kunnat påvisa några för handen varande missförhållanden beträffande vivisektionen vid våra medicinska undervisningsanstalter. Och de missförhållanden, han anført, röra endast vivisektion i allmänhet, eller komma oss nu icke vid så till vida som han för dessa missförhållanden icke anført några skäl.

Under sådana förhållanden anser jag, att kammaren mycket väl kan afvakta den utredning, som Kongl. Maj:t redan låtit företaga angående vivisektionens betydelse för den vetenskapliga forskningen äfvensom angående dess förmenta missbruk. På grund af hvad jag nu helt kort anført, anhåller jag, herr talman, att få yrka afslag å motionen och bifall utskottets förslag.

Herr Nyström: Herr talman! Jag ber att, till den kraft och verkan det hafva kan, få uttala mina sympatier för den före-

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)*

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)*

liggande motionen, och detta, ehuru jag är öfvertygad om, att det lagförslag, som uti motionen är framlagdt, icke är lämpligt eller kan antagas. Jag anser, att detta lagförslag går alldeles för långt, i det att detsamma icke skiljer mellan egentlig vivisektion och den s. k. vivisektion, som består uti försök för bakteriologiska ändamål. Dessa två arter af vivisektion äro fullständigt skilda, och jag för min del är öfvertygad om, att sammanblafningen af dem till stor del förorsakat det motstånd mot alla förslag i denna riktning, hvilka blifvit framställda såväl vid denna som föregående riksdagar. Jag instämmer därför uti professor Wallis' kritik utaf detta lagförslag, men jag anser i alla fall, att mot den andra arten af vivisektion — den egentliga vivisektionen — några åtgärder skulle kunna vidtagas utaf Riksdagen.

Det har yttrats, att efter den utredning, som verkstälts, ingenting föreligger, som gifvit utskottet anledning att förorda någon åtgärds vidtagande mot vivisektionen, men jag skall då be att få upplysa kammaren om, att här i Stockholm förekommer vivisektion icke blott för strängt vetenskapliga syften utan äfven för undervisningsändamål, i det att för medicine kandidater och studerande lefvande djur upptagas och vivisekeras inför deras ögon. Jag har hört detta af en medicine kandidat härifrån Stockholm — det var för öfrigt ett fruntimmer — som förklarade för mig, att det endast var med mycket stor möda, som hon kunde vänja sig vid att äse de afskyvärda vivisektioner, som förekomme i och för undervisningen. Jag säger nu icke, att denna form af vivisektion är den värsta, och jag vet ej heller, huruvida de djur på hvilka experimenten anställas, bedöfvas eller icke, men på grund af det utlåtande, som afgafs af Upsala medicinska fakultet år 1884, då frågan var före, har jag all anledning tro, att man icke vid dessa tillfällen alltid bedöfvar djuren, emedan man i så fall icke skulle kunna vinna alla de resultat som utaf vivisektionen väntades. Upsala medicinska fakultet yttrade också vid samma tillfälle, att ett förbud mot att vivisekera utan föregående bedöfning icke kunde ur någon synpunkt försvaras. Jag har alltså anledning antaga, att den vivisektion, som företages för undervisningsändamål, i många fall sker utan att försöksdjuren bedöfvas. Och i fråga om undervisningsdemonstreringar har man ju anledning antaga att samma försök, som ega rum vid alla medicinska högsolor i Europa, upprepas det ena året efter det andra för nya uppsättningar af våra medicine studerande.

Jag vill fråga, om det verkligen kan anses vara ett högre ändamål, som tillgodoses genom detta slags vivisektioner, eller om de icke snarare äro — jag vill icke säga en grymhet, ty motivet borde fritaga vetenskapsmännen från en sådan beskyllning — men jag vill påstå, att det moraliska krafvet icke blir på ett tillfredsställandesätt tillgodosedt vid dylika upprepade försök. Jag tillåter mig erinra om förhållandena, sådana de voro i Upsala vid den tid, då Riksdagen förra gången behandlade frågan. Det påstods då, att förhållandena vid detta universitet icke voro på något sätt upprörande, och lagutskottets ordförande uppläste i Första Kammaren ett af professor

Blix lemnadt intyg, i hvilket allt hvad som rörde vivisektionen i Upsala, sattes i den bästa och mildaste dager. Jag talade emellertid i förgår med en äldre läkare, hvilken förklarade, att den dåvarande professorsn i fysiologi vid Upsala akademi arbets sätt kommit hans elever landet rundt att rysa. Det är tydligt, att när man har en sådan undervisningsmetod, kan detta icke hafva ett gynnsamt inflytande hvarken på vivisektorn sjelf eller på hans elever.

Jag instämmer med den förste talaren uti ett uttalande, som han citerade efter en framstående fysiolog, att befordrandet af vårt fysiska välbefinnande icke gerna kan försvaras med brott mot vår högre natur och att en vetenskaplig verksamhet, som nödvändiggör sådana brott saklöst kan lemnas åsido. Jag håller därför före, att den sorts vivisektion, hvarom jag nu talat, är kulturvidrig, äfven om man vunnit ett och annat resultat, hvilket dock en så framstående fysiolog som Claude Bernard förnekar, då han säger, att våra händer äro tomma, men munnen är full af löften, hvilket omsatt till vanligt språkbruk väl betyder, att de vetenskapliga resultaten hufvudsakligen äro munväder. Men äfven om verkliga resultat framläggas, vill jag fråga, om icke dessa vetenskapliga resultat vunnits på ett orätt, för människokänslan och den sanna människan sårande och nedsättande sätt, och om detta icke förr eller senare skall på menskligheten utöfva ett vida skadligare inflytande än som kan uppvägas af de resultat, hvilka vunnits genom dylika undersökningar.

På grund af hvad jag nu yttrat, skall jag, herr talman, be att få ansluta mig till det alternativa yrkande, som framstälts af motionären, nemligen om skrifvelse till Kongl. Maj:t, men icke i och för framläggande af ett lagförslag, utan för begäran om utredning. Huru förhållandena angående vivisektion i vårt land gestalta sig.

Häruti instämde herr *Pettersson* i Södertelje.

Herr Waldenström: Herr talman, mine herrar! Denna fråga har länge intresserat mig. De gånger, då den förekommit i Riksdagen under min riksdagsmannatid, har jag också alltid deltagit i diskussionen derom.

Det har nu liksom förut varit af stort intresse att höra, hvilket kraftfullt, vetenskapligt och varmt försvar, som här levererats för den annars icke riktigt väl kända grundsatsen, att ändamålet helgar medlen. Och det torde vara skäl att komma ihåg detta till en annan gång, ty om någonstades denna jesuitiska grundsats gjort sig gällande och vunnit riktigt kraftigt försvar, så har det varit just på det område, hvarom nu är fråga.

Här har talats om, att vi äro lekmän på detta område, därför att vi icke äro läkare; och de läkare, som yttrat sig i ärendet, hafva speciellt åberopat sig på, att de utöfva facket. Ja, detta är alldeles riktigt, och det uppdrager en viss gräns mellan den ena parten och den andra. Men å andra sidan torde herrarne också veta, att aldrig någon kraftigt genomgripande reform inom ett skrå utgått från skrået sjelft, utan alltid från den som varit lekman i förhållande till det

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)*

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)*

skräet. Om vi se på förhållandena i Sverige, frågar jag: hvar skulle vi väl t. ex. nu stå i kyrkligt afseende i vårt land, — ja, detsamma gäller föröfrigt alla andra länder — om endast fackmännen, d. v. s. biskopar och teologie professorer och prester, haft gehör och rättighet att yttra sig i kyrkliga och teologiska frågor? Och hvar skulle vi nu befinna oss äfven i en annan fråga, nemligen i afseende å alkoholens användning såsom medicin, derest icke från lekmännens sida genom nykterhetsrörelse en energisk kamp förts emot läkarnes påstående om alkoholens nytta vid sjukdomar? Jag vill i detta sammanhang omnämna ett bekant yttrande af professor Malmsten, sorglig i åminnelse, hvilket han en gång fälde i ett gladt samqväm, att om alla människor visste, huru välgörande konjak är, skulle de supa ihjel sig allesammans. Hafva icke också i detta stycke herrar läkare måst gifva sig af från den ena positionen efter den andra? Hafva de icke steg för steg kommit under fund med, att den kolossala användningen af alkohol vid sjukdomar, som för 20—30 år sedan ansågs såsom synnerligen helsosam, vållade människorna en oerhördt stor skada, der läkarne dock trodde, att den skulle göra gagn? Jag tror för min del, att det också i andra frågor kommer att visa sig, att lekmännens ingripande är alldeles nödvändigt för alla genomgripande reformer på hvarje område.

Jag skall taga ett annat exempel, hemtadt från det juridiska området. Är det icke af lekmän, icke-jurister, som många af de energiska strider uppväckts, hvilka sedan ledt juristerna sjelfva till insigt om, att det varit nödvändigt att vidtaga lagändringar, som de förut satt sig emot? Och vidare, för att beröra ännu en annan fråga, nemligen rösträttsfrågan: är det väl från fackmännen, från statsrättslärnarnes och statistikernas sida som någon strid förts för energiska åtgärders vidtagande för att åstadkomma en reform af de bestående orimliga förhållandena? Nej, det är af lekmän sådant gjorts, ty lekmännen hafva i allmänhet en känsla, låt vara ofta obestämd och dunkel, men dock en känsla af att något måste göras, ehuru de kanske icke kunna angifva den väg, hvarpå det skall ske. De genomdrifva det också vanligen, ty lekmännen hafva en märkvärdig förmåga att vara envisa, och det leder ofta till något resultat.

Här anfördes nu af en ärad talare åtskilliga exempel, som skulle bevisa vivisektionens icke endast nytta, utan äfven nödvändighet. Han påpekade t. ex. professor Kocks upptäckter. Ja, när Kocks lymfa upptäcktes, fick man strax se uppsatser i tidningarne med öfverskrift: »Lungshot kan botas». Hundratals, ja tusentals lung-sigtige reste till Berlin för att blifva botade. Det gick så långt att preussiska regeringen ämnade föreslå att göra försäljningen af denna märkvärdiga lymfa till statsmonopol, och när drottningen af Sverige lyckades få öfver en liten, liten flaska deraf hit, så ansågs den af patienterna på Sofiahemmet såsom ett nytt evangelium. Hvad blef nu resultatet? Jo, att åtskilliga människor fingo stiga ned i en för tidig graf, och att flera länder, bland dem Preussen sjelft, måste utfärda förbud mot användningen af Kocks lymfa, som då redan dödat tillräckligt många människor. Så förhåller det sig

med den saken, och jag är öfvertygad, att den dag skall komma, då läkarne skola erkänna, att äfven det nu så prisade difteriserum endast är den mest kolossala villfarelse, som framkommit i slutet af nittonde århundradet.

Man har talat så mycket om, att difteri nu är vida lindrigare och lättare att bota än förr, och det har tillskrifvits serum. Detta är ju ett komplett felslut, som beror endast på en sammanblandning af begreppen »efter detta» och »i följd af detta». En min egen dotter har haft difteri, och svår sådan. Hon gick igenom. Då kom det aldrig i fråga att använda serum. Men om serum då användts och jag talat om detta för herr professor Wallis, då hade han naturligtvis svarat: »ja, der ser ni ju sjelf, hvad serum kan uträtta». Det är väl dock klart, att det är förbättrade hygieniska och andra förhållanden som verkat derhän, att difteri nu är lindrigare än förr.

Vi hade år 1834 här i Stockholm — och för öfrigt i nästan hela Sverige — en kolerafarsot af oerhörd våldsamhet. Sedan dess har kolera visserligen en och annan gång förekommit sporadisk, men ingen gång jemförligt med år 1834. Tänk om någon år 1835 hade hittat på att åstadkomma ett koleraserum och tvingat menniskor att ympa sig med detta. Då skulle man naturligtvis nu säga: »Der ser ni, hvad detta serum uträttat; vi ha icke haft någon riktig kolera sedan år 1834 eller allt sedan detta serum kom i bruk.» Nu uppfann man icke något sådant serum år 1835, men koleran har ändå ej kommit med någon kraft tillbaka, hvilket ju nästan borde vara till förtret för serumläkarne. Nej, med sådant bevisar man icke någonting.

Herr Wallis anförde vidare Listers sårbehandlingsmetod. Ja, detta är en mycket stor upptäckt, men det återstår för herr Wallis att bevisa, att denna metod icke hade kunnat upptäckas utan pinsamma experiment på lefvande djur. Det kan väl vara ett *faktum*, att en metod af värde blifvit upptäckt genom pinsamma experiment på djur, men detta visar ingalunda, att dessa upptäckter icke hade kunnat komma till stånd äfven utan dessa experiment; och dessförinnan har man icke bevisat någonting alls i detta afseende.

Vidare talades om Pasteurs betydelse. Jag skall nu icke vidare inlåta mig på hans metod att bota rabies, ty jag känner icke vidare till denna. Men jag har ur utländska tidningar sett anföras, att den är föremål för såväl beröm som äfven för kolossalt tadel. Och särskildt såg jag i ett citat ur en fransk tidskrift, att Pasteur genom sin serumbehandling af mjeltbrand dräpt så många får i Frankrike, att det var rent af ohyggligt. För den metoden har jag således icke heller mycken respekt. Herr Wallis anförde vidare, bland annat, såsom en märklig frukt af vivisektionen Harveys upptäckt af blodomloppet. Man må ju erkänna, att denna upptäckt var utomordentligt vigtig. Men då frågas: »Om denna upptäckt också blifvit gjord genom vivisektionen, är det då otänkbart, att den kunnat göras utan vivisektion?» Först när man visat detta, har man verkligen bevisat någonting. Nu torde herrarne förvåna sig öfver, att jag, ehuru lekman, kan lemua den upplysningen, att blodom-

I fråga om lag angående vivisektion af djur.
(Forts.)

I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)

loppet *icke blifvit upptäckt af Harvey, icke heller genom vivisektionen*. Jag grundar emellertid detta mitt påstående på en auktoritet, hvars namn torde vara vida mera känt än någon svensk läkare, åtminstone bland de nu levande, kan komma att blifva, nämligen öfverkirurgen vid Birminghamns qvinnohospital Tait Lawson. Han säger: »Det låter klart bevisa sig, att allt hvad Harvey ansåg sig hafva upptäckt var känt före hans tid, samt att det endast är vår engelska nationalfåfånga, som fordrar, att äran för denna upptäckt tillerkännes honom. I stället är det på ett afgörande sätt bevisadt, att han icke medelst vivisektionen lemnat något som helst värdefullt bidrag till ifrågavarande saks lösning, hvilket också offentligt medgifvits af så pålitliga auktoriteter, som d:r Acland och d:r Lander Brunton inför den kungliga kommissionen». Må man därför, när man säger sådant, icke allt för mycket tala om »att göra historier». Nej, mine herrar, saken är vida allvarsammare än man i allmänhet tänker.

För öfrigt ber jag att i detta sammanhang få påpeka, att experiment på djur icke alltid äro pinsamma, men här är endast fråga om de pinsamma. Om man blandar ihop dessa saker, kan man väl förvilla synen på en del enfaldigt folk, men icke bevisar man dermed någonting. Det är vidare säkert, att vivisektion på djur ledt till vivisektion på människor och med nödvändighet kommer att leda dertill. Låt vara, att det fall, som af herr Wallis anfördes från barnhuset här i Stockholm, var någonting helt och hållet oskyldigt. Förra gången denna fråga var före i Riksdagen, anfördes emellertid en artikel af professor Mesterton i Upsala läkareförenings förhandlingar, som upplyste om helt andra förhållanden. Han visade, hurusom icke endast i Tyskland och Frankrike utan äfven i Skandinavien hade förekommit, att man inympat syfilisvätska på människobarn i sammanhang med skydskoppypning; och han talade äfven om ett fall, der man med ett sådant experiment icke fått fram syfilis, utan endast, såsom han uttryckte sig, »en vacker chanker-pustel». Jag förmodar, att professor Mesterton icke kommit med några »historier» i detta fall. Han slutar sitt uttalande dermed, att om föräldrar visste, för hvilka faror de utsatte sina barn genom vaccineringsen, skulle de icke kunna förmås att vaccinera dem, utan med våld. Det är verkligen högst allvarsamma saker detta, och herrarne må icke tro, att här endast är fråga om bagateller eller sådana saker, öfver hvilka man egentligen icke behöfver känna sig moraliskt upprörd.

Sådana upptäckter som upptäckten af blodomloppet är det väl utskottet åsyftar med sina ord, om att »många bland de största upptäckter, som gjorts af Europas förnämsta vetenskapsmän skulle säkerligen aldrig kunnat komma till stånd, om dessa måst underordna sig en sådan bestämmelse». Jag har emellertid sett läkare och namnkunniga läkare, som alldeles absolut förklarar, att vivisektion icke behöfves för dylika upptäckter, och att vivisektionen många flere gånger ledt på villospar än uppdragat sanningar, samt att när en sanning upptäckts genom vivisektionen, densamma varit af den beskaffenhet, att den mycket väl utan vivisektionen

kunnat framkomma genom undersökningar på nyss döda människor eller nyss dödade djur. Jag skall i detta afseende anföra ett yttrande ur en skrift af Lawson Tait, som jag nyss citerade. Skriften heter: »Vivisektionens oduglighet som vetenskaplig forskningsmetod», öfvers., tryckt i Stockholm 1894. Författaren säger sig der vara böjd för att våga det påståendet, »att bibehållandet af den grymma vivisektoriska undersökningsmetoden hindrar hvarje verkligt framsteg, samt att resultatet af ett bestämdt förbud mot dess användande skulle blifva källan till ihärdig sträfvan och till uppnåendet af långt bättre och pålitligare hjälpmedel». Längre ned fortsätter han: »den (vivisektionen) har ständigt ledt dem, som begagnat sig deraf, till obetingadt felaktiga slutledningar, och det hvimlar af exempel på, att man icke allenast uppoffrat djur till ingen nytta, men att också människolif blifvit offer för denna metods falska belysning».

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)*

Jag menar, att man kan ha rätt att lyssna till sådana mäns auktoritet lika väl som till de uttalanden, som här i kammaren förekomma.

I utskottets betänkande har nu såsom en vigtig omständighet anförts, att den ärade motionären talat endast om vivisektion i allmänhet samt om vivisektorerna i utlandet och deras experiment, men att vi deremot här i Sverige icke skulle hafva något behof af en sådan lagstiftning, som här ifrågasatts, emedan här, *åtminstone på senare tiden*, icke förekommit några missbruk i denna väg. Ja, hvad herrarne mena med »senare tiden», det vet jag icke, herrarne kanske mena i går eller i förgår. Jag vill dock återopa en bok från år 1898. Kanske herrarne dock anse detta år höra till den senare tiden. Jag åsyftar ett tryckt arbete, som heter »Skandinavisches Archiv für Physiologie», utgifvet af professor Tigerstedt.

På sid. 144 och 145 i denna bok omtalas en uppfinning, som en svensk läkare gjort i förening med instrumentmakaren Stille, en uppfinning af ett vivisektoriskt stativ. Förut har man använt vivisektionsbord, men nu har man uppfunnit detta rörliga stativ, genom hvilket man kan fritt vända och hålla försöksdjuret i det läge man önskar, med ryggen eller buken upp efter behag. Detta stativ är också afbildadt efter en fotografi, som visar en kanin, inskrufvad i stativet. Fötterna äro fastskrufvade, och dessutom har man en särskild tillställning, som omfattar nosen och skrufvar fast äfven den, så att djuret icke på något sätt kan röra sig. Så snart jag slutat mitt anförande, skall jag lägga fram boken för dem af herrarne, som hafva lust och tro sig hafva nerver att se, huru saken tager sig ut.

I samma arbete beskrivas många under år 1897 vid karolinska institutet utförda experiment öfver blodtrycket hos kaniner, sedan båda njurarne 1 à 2 dagar förut blifvit bortskurna. Icke vilja väl herrar läkare öfva sig med att skära bort njurarne på kaniner för att sedan kunna skära bort dem på människor. Emellertid beskrifves der på sid. 258, hurusom man, då det resultat, som vivisektionen vid de förut beskrifna försöken lemnat, var tvetydigt, har gjort en serie nya försök, hvarvid man först genomskurit hals-

I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)

mergen, sedan i ryggmergskanalen infört en sond och dermed söndermalt hela ryggmergen. Jag vill fråga herrarne, om detta verkligen är oskyldiga saker, som kunna försvaras med ändamålet. Och såsom slut på alltsammans säga vivisektörerna: »Vi framhålla emellertid uttryckligen, att vi med dessa betraktelser alls icke afse att uppställa en ny hypotes beträffande sammanhanget mellan njursjukdomar och hjerthypertrofi, ty en sådan skulle, för att hafva något värde, erfordra nya och mångfaldigt varierade försök. Vi hafva blott velat gifva en antydan om den betydelse, som den i njurarne bildade, blodtrycket styrande substansen *möjligtvis* skulle kunna hafva». Detta är alltså hela resultatet af en massa ytterst pinsamma experiment, som äro verkställda.

Till senare tider torde herrarne också kunna anse böra förläggas ett år 1899 utgifvet arbete: »Studien zur Physiologie und Anatomie der Nebennieren», författad af två svenskar, Hultgren och Andersson.

Dessa anföra i början af sin skrift de försök, som annorstädes äro gjorda för att utröna, hvilken verkan det skulle ha att skära bort binjurarna. De anföra först en Brown-Séqvard, som har gjort många experiment i detta syfte. Han har nemligen bortskurit båda njurarne på 44 kaniner, 5 vuxna hundar och kattor, 9 marsvin, 2 råttor samt 6 kattor och 5 hundar mellan 2 och 12 dagar gamla, och blott den ena binjuren på 16 kaniner, 5 marsvin, 2 kattor och 2 hundar. Resultatet blef, att allesammans dogo. Men då började han misstänka, att döden möjligen berodde på andra manipulationer snarare än på binjurarnes bortskärande, och efter nya försök kom han till den uppfattningen, att det sistnämnda var anledningen. Då uppträdde emot honom en annan vivisektor, Philipeaux. Brown-Séqvard måste då försvara sig genom nya pinsamma experiment. Och så fortsattes med en ohygglig massa pinsamma experiment, som äro skildrade här i boken, och resultatet af alltsammans blef, att enligt 7 vivisektorer medförde binjurarnes bortskärande döden, enligt 7 andra behöfde det icke medföra döden. Der stodo således sju mot sju, och man stod der precis lika klok som vid början. Nu skulle därför de svenska vivisektorerna vid karolinska institutet lösa knuten, och de löste den i den skrift, som jag här har i min hand. Skriften är prisbelönt eller »gekrönt», såsom det heter af svenska läkaresällskapet.

Jag skall anföra blott några få exempel ur densamma. På sid 42 talas om ett djur, som opererades den 6 oktober 1896. Dess vigt beskrifves före och efter operationen, lika så hjertverksamheten och respirationen. Derefter heter det: »Då och då skakar djuret på bufvudet och får ryckningar i de främre och tonisk kramp i de bakre extremiteterna. Dog utan konvulsioner kl. 3,15 e. m».

På ett annat ställe omtalas en katt, som kallas »katten n:o 2» — det är på 47 sidan —. »Operation företogs första gången den 25 juli 1896, då venstra binjuren bortskars, och andra gången den 6 augusti, då halfva högra binjuren fick göra den venstra sällskap. Djurets vigt annoterades den 22 augusti, 13 och 27 september.

Under sistnämnda dag innehåller protokollet, att »djuret visar vid gående svaghet i bakken, faller lätt omkull, då det hoppar från ett bord». Den 4 oktober »visar djuret ökad svaghet, faller lätt omkull, äfven om man låter det springa från en helt ringa höjd. Jamar då och då helt svagt». Den 5 oktober utsättes djuret för elektrisk retning. Under den 6 oktober finnes i protokollet antecknad, att »djuret under flere dagar varit hest», och att »i näshälorna visar sig ett smutsigt, gulbrunt sekret». Dagen derpå dör djuret, sedan djurplågeriet varat i 9 månader, *nio månader*, mina herrar.

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)*

Men ännu ett exempel. *Katten n:o 13*. Den 17 augusti 1896 företogs operation. Djuret är efter operationen slappt och sjukt, och temperaturen låg. Djuret lägges i värme, hvarefter temperaturen stiger. Den 18 augusti sitter djuret mestadels stilla och reagerar blott föga vid försök att resa det upp. Dagen derpå sitter det stilla och jamar svagt. Det går omkring blott föga och mycket försigtigt samt svänger kroppen åt båda sidor. Det följer med slö blick de föremål, man rör fram och åter framför detsamma o. s. v.

Af sådana experiment är nu hela denna bok full. Men jag skall anföra ännu ett enda exempel från sid. 83. Det gäller en hund, på hvilken venstra binjuren skars bort den 1 oktober 1896. Den 8 oktober ref man i sär särkanterna, och ett tunuflytande, smutsigt, gråbrunt var utsipprade. Den 4 november band man upp djuret för att undersöka såret, skilde särkanterna från hvarandra, och en riklig mängd tunnt chokoladfärgadt var välde fram. Särkanterna på bukmuskeln blefvo också skilda ifrån hvarandra. Varhården derigenom blef sorgfälligt afkapslad. Såret blef derefter å nyo hopsydt och ett förband anlagdt. »Hunden fördrog» heter det vidare, »detta ingrepp med stort tålmod; han gjorde blott mätliga ryckningar och klagade temligen svagt. Löst från operationsbordet och nedsläppt på golvet, föll hunden omkull och blef liggande stilla. Bakbenen kunde icke längre bära honom. Vid försök att gå föll han helt och hållet på sidan. Följande morgon var hunden död, efter att hafva haft häftiga kräkningar och en tunn tarmuttömning.»

Hvad säga herrarne om sådana grannlåter, då utskottet påstår, att sådana experiment icke öfvas i vårt land? Jag hörde äfven här om dagen i Första Kammaren en person, som borde känna till dessa böcker, tala precis på samma sätt som utskottet.

Äldre vivisektionsförsök skulle jag också kunna anföra ur Nordiskt Medicinskt Arkiv. Men jag vill endast nämna några ord beträffande användningen af medlet curare. Man har nu hört läkare säga, att detta medel är utdömdt. Men på den tiden, då professor Holmgren i Upsala lefde, försvarade han detta med den allra största energi såsom oumbärligt, ehuru han sjelf säger om det samma: »Det förvandlar oss i ett ögonblick till ett lefvande lik, som hör och ser och känner allt, men icke kan röra en enda muskel, således ej kau för någon varelse gifva den minsta vink om sitt hopplösa läge. Endast hjertat klappar ännu och talar sitt stumma språk.»

I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)

Att nu påstå, att man skulle göra allt detta endast till människornas fromma eller till djurens fromma är helt enkelt att försöka slå puder i ögonen på folk. Jag skulle kunna anföra exempel på vivisektorer, som säga, att det är det vetenskapliga nöjet, det vetenskapliga intresset, som är hufvudsaken. I diskussionen om denna fråga år 1888 var det en läkare, som uttryckligen förklarade, att vivisektorn icke bryr sig om, huruvida hans experiment gagna eller skada menskligheten. *Han behöfver vetande*, och det är detta behof, som han tillfredställer genom vivisektionen.

Här i Nordiskt Medicinskt Arkiv (Band XI n:o 14) anföres också ett experiment med en padda — som dock icke är numrerad — och vivisektorn finner paddorna mera lämpliga för vivisektion än grodorna, ehuru de exemplar, han haft till sitt förfogande, voro utmerglade af en lång vinters svältkur. Resultatet af det hela var därför ytterst torftigt, men han fröjdar sig åt »det synnerligen fängslande skådespelet», då ett fullt tetaniskt anfall utbryter, och då *krampen är på sin höjdpunkt*. Det är en svenk professor vid karolinska institutet, som talar på det viset.

Och hvad är det man i sjelfva verket vinner genom dylika experiment? Jo, professor Holmgren säger i Upsala läkareförenings förhandlingar (I sid. 84 följ., 166 följ.): »Resultatet var grumligt.» — »Resultaten hafva ej utfallit efter förväntan.» — »Det har varit många motsägelser och olika tydningar.» — »Frågan är ännu fjerran sin lösning.» — »Det är alldeles påtagligt, att man deraf icke skulle kunna draga någon bestämd slutsats» o. s. v. Ja, på det viset slutade det.

Skall Andra Kammaren verkligen tillåta, att, när nu frågan en gång är väckt, sådant skall få passera utan någon opinionsyttring? Jag är förvissad om, att Andra Kammaren icke skall göra det. Det må nu talas huru mycket som helst om känsla och känsla, så är det dock en berömmelse att hafva känsla, och det är ingen ära för en människa att vara känslolös.

Herr talman, jag skall be att få yrka bifall till det yrkande, som herr Nydal framställde vid slutet af sitt anförande.

Herr Wallis: Jag skall icke följa den ärade talaren på hans långväga vandringar i en litteratur, som det förefaller mig egentligen borde vara ganska främmande för honom, och hvars innebörd han borde hafva bra svårt att bedöma. Mot mig har han yttrat, att jag skulle sagt, att Harvey vore upptäckare af blodomloppet. Han må läsa i hvilken medicinsk historia som helst, så kommer han att finna, att den saken så länge varit konstaterad, att derom icke kan vara tal; jag hänvisar honom för öfrigt till den auktoritet, som för närvarande här föreläser i medicinens historia, professor Julius Petersen ifrån Köpenhamn, som inkallats hit. Han kan vända sig till honom och kan då få höra resultatet af den historisk-medicinska forskningen i det hänseendet.

Han har vidare gjort en axplockning ur åtskilliga svenska fysiologers arbeten. Men han har dermed blott påvisat hvad hela världen känt till, nemligen att fysiologernas experiment icke alltid

kunna göras sådana, att icke de blifva smärtsamma för djuren. Det har han påvisat. Men han nämnde något, som dock borde göra honom betänksam, nemligen att ett af dessa arbeten, det han utförligast framstälde, blifvit prisbelönt med svenska läkaresällskapets stora pris. Det är ju då naturligt, att hela den svenska läkarekåren står bakom denna åskådning, att pinsamma experiment på lefvande djur äro för den medicinska vetenskapens utveckling absolut nödvändiga. Tro de herrarne, att det skall gå så lätt att omvända läkarne? Tro de, att de hafva bättre reda på, huru den medicinska forskningen skall kunna föras framåt än hela den svenska läkarekåren och hela den medicinska vetenskapliga världen? Det skall blifva svårt att öfvertyga mig derom.

Det är emellertid icke med anledning af herr Waldenströms yttrande, jag tagit till ordet, utan för en helt annan sak, nemligen med afseende å något, som omnämndes af min ärade vän på stockholmsbänken, herr Nyström. Jag anser för min del, att det vore klokast, om kammaren gjorde nu likasom 1884 och föregående gånger, nemligen lemnade åt den svenska medicinska forskningen frihet att använda de för forskningen nödvändiga vetenskapliga undersökningsmetoderna och åtminstone icke, som vid detta tillfälle fordrats, begärde, utan vidare utredning, att Kongl. Maj:t skall försöka sig på en lagstiftning, som jag tror mig hafva visat — och det har icke blifvit vederlagdt — vara förenad med ofantliga svårigheter. Men af herr Nyström har en sida af denna sak omnämnts, med afseende å hvilken jag ställt mig tvekande, och der äfven jag skulle finna en utredning vara, jag vill icke säga af behofvet nödvändigt påkallad, men i många hänseenden nyttig. Det gäller nemligen användningen af pinsamma experiment på lefvande djur för *undervisningsändamål*. Herr Nyström berörde detta och sade, att han hört af en af f. d. eleverna vid karolinska institutet, en qvinna, att hon känt sig chokerad öfver dessa experiment. Det är nu så, att den medicinska vetenskapen är en erfarenhetsvetenskap, i väsentlig mån en experimentel vetenskap; och jag vädjar då till eder, som sjelfva hafven undervisat i en experimentel vetenskap, t. ex. kemi eller fysik, eller åtnjutit sådan undervisning — och det är flertalet af eder — om I kunnen tänka er, att det är möjligt att på ett tillfredsställande sätt meddela undervisning i en sådan experimentel vetenskap utan att man företager några experiment. Det är icke så, att man af dem, som undervisas i sådan vetenskap, skall begära, att de skola *jurare in verba magistri*, utan man är ock tvungen att genom experiment bevisa hvad man säger. Här kommer nu detta sorgliga till, att dessa experiment åtminstone till en del icke kunna förflyta alldeles utan någon plåga för djuren, och frågan är då: i hvilken utsträckning bör denna fordran från läraresynpunkt tillgodoses? Här finnes verkligen något att komma öfverens om genom en lagstiftning, och jag tror, att det är den del af frågan, som skulle behöfva blifva utredd, och det från flere synpunkter.

Det har här särskildt framställts anmärkningar mot undervisningen vid den fysiologiska institutionen vid karolinska institutet.

I fråga om lag, angående vivisektion af djur.
(Forts.)

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)*

Men äfven den patologiska vetenskapen, den vetenskap jag tillhör, är en sådan vetenskap, som väsentligen är fotad på experiment, och jag skall nu meddela, huru det förhåller sig med densamma här i Stockholm i detta hänseende. För 20, 30 år sedan, då de stora upptäckterna i afseende på inflammationsläran m. m. gjorts på experimentel väg, ansågo vi oss behöfva några gånger, men alltid under full bedöfning af djuren, demonstrera dessa nya upptäckter för lärjungarne. Då nu dessa saker blifvit vetenskapens fullständigt säkra tillhörigheter, behöfva vi icke göra detta, och på den afdelningen af institutionen förekomma icke några dylika experiment. På den bakteriologiska afdelningen åter förekommer fortfarande ett sådant grundläggande experiment på djur för undervisningsändamål. Sedan man renodlat de små svampar, som äro anledningen till mjeltbranden, söker man nemligen på ett djur åstadkomma mjeltbrand. Detta sker icke med bedöfning, ty det är en lika enkel operation som vaccinering. Djuret visar icke någon förändring under några dagar, sedan kommer det in i mjeltbrandssymptomen, blir sjukt, faller omkull, aflider. Att det är ett smärtsamt experiment på djur, derom kan icke vara något tvifvel. Men vi hafva ansett oss hafva rättighet till detta af två skäl. Det är först och främst ett grundläggande experiment för hela den bakteriologiska vetenskapen, och vi vilja, att lärjungarne med egna ögon skola öfvertyga sig om sanningen af denna grundlära, att dessa små egendomliga svampar kunna åstadkomma de sjukdomar, som äro de viktigaste af alla och som vi kalla infektionssjukdomar. Ett annat skäl är, att vi icke fästa oss mycket vid den smärta, som tillfogas djuren i ett sådant fall som detta. Samma djur skulle ändock dö, och de dö i allmänhet af infektionssjukdomar — t. ex. lunginflammation, tuberkulos m. m. Vi kunna icke ansvara för, att den död, som genom naturen kommer dem till del, är mindre smärtsam, än den vi skaffa dem.

Vid den fysiologiska anstalten förekommer deremot i större utsträckning vivisektion för nämnda ändamål; och som jag hört sägas, att det skulle blifva fråga derom i kammaren i dag, har jag för att kunna besvara till äfventyrs här gjorda anmärkningar tillfrågat institutionens prefekt, huru det förhåller sig härmed. Jag kan icke af egen erfarenhet meddela något derom, då vi icke besöka hvarandras föreläsningar. Jag kan endast anföra hvad han bedt mig upplysa om. Inom den vetenskapen är den seden antagen att företaga för undervisningsändamål den minsta möjliga kvantitet af experiment på lefvande djur, men man anser fortfarande, att vissa kardinalexperiment måste för undervisningens skull — det är ju här personer, som skola undervisas i en experimentel naturvetenskap — ega rum. För att icke onödigtvis upptaga undervisningstiden, sker bedöfningen i amanuensens närvaro, oftast af honom sjelf, före föreläsningen, och djuret införas sedermera i föreläsningssalen. Alla experiment företagas under full bedöfning, och om trots detta personer kunna hafva känt sig uppröda, måste det bero på, att en missuppfattning ligger till grund. Prefekten förklarade nemligen, att han före föreläsningarnas början med-

delade sina åhörare, att djuren bedöfvats, men det kan ju någon gång hafva händt, att han i föreläsningssifvern glömt att meddela detta och därför ett missförstånd egt rum. Andra operationer, som icke företagas under bedöfning, äro sådana, som man kan likställa i afseende på den kvantitet smärta, som tillfogas djuren, med sådana operationer på lefvande människor, hvarvid bedöfning icke förekommer. Icke kan det väl falla en människa in att begära, att sådana oskadliga experiment skulle företagas under bedöfning som t. ex. mätandet af blodtrycket under blottandet af en åder, hvilket vållar en smärta jemförlig med den vid vanlig åderlätning; det har ju aldrig fallit någon in att bedöfva en människa i och för åderlätning.

Men uppenbart är, att här verkligen fins en fråga, som tål vid en utredning, och detta från flere synpunkter, icke blott från djurvännernas synpunkt, till hvilka jag i detta hänseende räknar mig, utan äfven ur läraresynpunkt. Man bör kunna komma öfverens om, i hvilken mån dylika experiment för undervisningsändamål böra kunna ega rum. Jag skulle ock, såsom jag redan sagt, icke vara emot en utredning i detta hänseende med särskildt syftemål att klargöra denna del af frågan. Men då det af en föregående talare påpekats, att en dylik utredning redan är inledd och frågan är remitterad till de särskilda medicinska fakulteterna, synes denna fråga, äfven om det formelt sedt vore möjligt att få den genomförd, nu böra förfalla.

Herr talman, jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Lindhagen: Då ingen annan utskottsledamot begärt ordet, men jag anser, att något borde sägas angående utskottets ståndpunkt i denna fråga, hvilken naturligtvis är en fullkomligt ovetenskaplig ståndpunkt, skall jag be att få yttra några ord.

Den första fråga, som framställer sig, är den *moraliska* sidan af saken. Både motionären och herrar Waldenström och Nyström hafva i dag ställt denna synpunkt först, såsom den viktigaste, och dervid häfdat, att dessa experiment må hafva hvilken betydelse som helst för botande af sjukdomar, så är dock denna hänsyn icke tillräcklig för att försvara vivisektionen, då denna i och för sig är en omoralisk forskningsmetod. Jag skall då be att för jemförelses skull få hänvisa till något annat omoraliskt, hvartill nämnde talare och särskildt herrar Waldenström och motionären göra sig i synnerlig grad skyldige. Jag vet, att de äro varma försvarsvänner. De förorda, att man skall i krigsändamål anskaffa förstörelsemaskiner. I fall fienden hotar oss till lif och egendom, äro de naturligtvis med om att vi kasta ut i stridsvimlet en massa människor och djur för att der pinas och gå under på det mest förskräckliga sätt. Men vi hafva en lika oresonlig fiende i de farsoter, som hota människorna till lif och egendom. Om man för att värna sig mot dessa fiender af nödtvång offrar några djurlif, och det icke på långt när i den omfattning och i så svåra former som i det förra fallet, är detta nog i och för sig omoraliskt, men dock, så vidt jag förstår, icke mera än då man bringar lefvande

I fråga om lag angående vivisektion af djur.
(Forts.)

I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)

offer för att värna sig mot en politisk fiende. Detta om den moraliska synpunkten. Sjelf måste jag naturligtvis medgifva, att det vore det allra bästa, om både krig mot människor och farsoter kunde undvikas. Men utskottet har under nuvarande förhållanden tyvärr saknat anledning att ställa sig utslutande på den moraliska ståndpunkten, derför att det helt enkelt icke haft utväg till att göra det.

Den nästa synpunkt, motionären och andra talare nu framhållit, är, att vivisektionen är *obehöflig*. Den har ej, säger man, medfört de resultat, som man påstår att den haft, och den uppfyller icke de ändamål, man anser att den tjenar. Men nog kunna herrarne förstå, att utskottet icke kunnat så tvärsäkert ställa sig på den ståndpunkten. Ty vi måste ju medgifva, att det är en så allmänt vitsordad sak, att vivisektionen medfört mycket gagn för menskligheten i afseende å botandet af många förhärjande sjukdomar, att det synes svårt att helt kategoriskt neka, att så vore förhållandet. Utskottet skulle, om det gjort så, riskerat att i hög grad förplumpa sig. Utskottet har icke tilltrött sig, såsom motionären och herrar Waldenström och Nyström gjort, att kunna påvisa, att vivisektionen är obehöflig; ehuru det naturligtvis skulle vara lyckligt, om så vore förhållandet. Herrarne få emellertid sjelfve afgöra, hvilkendera bevisföringen, herrarne anse mest öfvertygande i det afseendet: den som här framlagts af de sistnämnde talarne eller den som framlagts af de sakkunniga.

Hvad slutligen beträffar den tredje frågan, nemligen *kontrollen* öfver vivisektionen, så får jag säga, att det synes mig alldeles sjelfklart, att vetenskapen icke har någon rättighet att undandraga sig kontroll, allra minst då den såsom här rör sig på gränsområdena till det otillåtliga. Vetenskapsmännen äro vanliga människor och visst inga halfgudar. I det vetenskapliga yrket likasom i alla andra yrken finnas också många stora klåpare; och det är nog dessa, som i förevarande afseende göra sig skyldiga till de allra flesta öfvergreppen. Men motionären har icke alls utgått från den synpunkten. Han har helt enkelt utgått från vivisektionens obehöflighet. Men när utskottet skulle se till, huru det skulle få ett faktiskt underlag, som kunde föranleda en framställning om kontroll, har det ej haft något annat sakförhållande att taga i betraktande än 1881 års riksdagsskrifvelse, som föranledde en utredning. Motionären har deremot icke gjort gällande, ännu mindre påvisat, att sedan dess några särskilda missbruk egt rum. Det är först nu herrar Nyström och Waldenström gjort inlägg i denna riktning. Men dessa nya påståenden har icke utskottet varit i tillfälle att bedöma, ty de hafva icke framlagts för utskottet.

Utskottet har således ansett sig böra afstyrka motionen, derför att utskottet icke tilltrött sig kunna föreslå Riksdagen att göra ett uttalande till förmån för vivisektionens afskaffande, hvilket skulle blifva följden af ett utgående från motionärens utgångspunkt, och vidare har utskottet icke heller kunnat tillstyrka en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om kontroll, då utskottet saknat all saklig utredning att bygga på. Anser nu Andra Kamraren, att man i detta fall icke behöfver en sådan utredning eller

finner kammaren, att frågan bragts i ett nytt läge genom de upplysningar, som lemnats särskildt af herr Nyström, må kammaren besluta i öfverenstämmelse dermed. Men utskottet har, som sagdt, icke haft anledning att föreslå en sådan framställning från Riksdagens sida.

För öfrigt är det en offentlig hemlighet, att motionären sjelf icke är fullt nöjd med innehållet i sin motion. Då motionären i sista sekunden vid det sista motionssammanträdet kom med denna motion, handlade han nemligen icke blott af medlidande mot djuren, utan äfven af medlidande med en ledamot af Första Kammaren, som kommit för sent med denna motion i sin kammare och i sista ögonblicket lemnade den till herr Nydal. Jag har därför för min personliga del icke heller ansett mig göra den af mig högt värderade motionären någon tillvitelse, då jag funnit en bättre utredning än den i motionen förebrogta böra ligga till grund för ett skrifvelse-förslag i ämnet.

På grund af det anförda tillåter jag mig yrka bifall till lagutskottets hemställan.

Herr Staaff: Herr talman, mina herrar! Med min ärade vän, den närmast föregående talaren, är jag icke fullt ense i föreliggande fråga.

Hvad för det första angår den ärade motionären, så, i fall det nu verkligen beträffande motionens aflemnande tillgått så, som herr Lindhagen påstår, vågar jag säga, att det utaf det anförande, hvarmed motionären inledt denna diskussion, tydligen framgått, att han åtminstone *efteråt* — efter motionens afgifvande — gjort ganska vidsträckt studier i detta ämne.

Då herr Wallis här framhållit, att han skulle kunna vara med om att begära en utredning, men han på samma gång betonat, att en sådan redan blifvit i viss mån inledd, så vill jag gent emot detta säga, att man — utan att behöfva beskyllas att på något sätt vara förolämpande eller sårande mot den det gäller — kan draga i tvifvelsmål, huruvida den utredning, hvilken skulle ästadkommas genom en remiss till de medicinska fakulteterna och deraf föranledda yttranden, är den för detta fall lämpligaste och tillförlitligaste. Det är ju alldeles tydligt, att om här föreligger någonting origtigt, någonting som behöfver ändras eller borttagas, så beror detta i viss mån derpå, att våra läkare härutinnan handla visserligen i bästa uppsåt, men kanske i vilseleddt uppsåt och därför icke kunna se fullt klart i denna sak. Men blefve det då icke i sjelfva verket så, att man, derest utredningen af frågan hänskötes till läkarne sjelfva, låte dem, öfver hvilka det skall afgöras, döma i egen sak? Om en utredning nu anses böra försiggå, så måste den göras af opartiska lekmän, som skulle ega att tillkalla sakkunnige och höra dem, men icke af läkarne sjelfva.

Jag har ett visst skäl i att säga detta; jag har nemligen i detta ämne en personlig erfarenhet, hvilken jag nu skall be att få berätta för herrarne, ty jag tror, att i ett officiellt utlåtande framkommer ofta nog ej allt, som kan vara bra att veta för frågans

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)*

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)*

bedömande. Jag gjorde för ett par år sedan besök hos en vän här i Stockholm, hvilken är en mycket framstående vetenskapsman och fysiolog. Jag träffade icke honom hemma i hans bostad, utan måste uppsöka honom på hans vetenskapliga institution. Då jag fullgjort mitt ärende och skulle gå min väg, gingo vi igenom ett rum, der jag fick se en kanin ligga uppfåkt, tydligen föremål för ett försök. Jag frågade honom, om djuret lefde. Nej, svarade han, det har nyss dött. Jag framställde då några frågor till honom, huru det nu tillgår vid dylika försök och frågade bland annat: Ni använder väl inte »curare» längre? Nej, sade han, nu använda vi i stället — och här nämnde han ett namn, som jag icke vet, om jag riktigt uppfattade och som jag icke heller lagt på minnet. Detta föranledde mig att fråga: medför detta en fullständig bedöfnings af känselförmågan? Tja — sade han — det vet man egentligen icke. »Det vet man egentligen icke»: så pass säkert tyckes det sålunda understundom vara med dessa bedöfningsmedel, som läkarne alltid bruka åberopa sig på.

Mot min ärade vän friherre de Geer måste jag säga, att om *det* skulle få anses vara ett i och för sig tillräckligt skäl, att man genom uppoffrande af ett jemförelsevis mindre antal djur räddar ett jemförelsevis mycket större antal människor, för långliga tider framåt betraktadt, så synes det mig, som om man icke skulle kunna neka till att konsekvensen ju skulle fordra, att man kunde få göra dylika experiment äfven på lefvande människor. Ty det är ju klart, att, om man tillgriper pinsamma experiment på människor, man då — förutsatt att sådana experiment öfver hufvud taget medföra någon nytta — behöfver uppoffra ett jemförelsevis vida mindre antal människor, än det antal, hvilket skulle, om man ser på tidernas längd framåt, kunna räddas.

Att pinsamma experiment på människor icke äro någonting för vetenskapen okänt, tror jag vara ett faktum. Af en svensk läkare, som jag anser vara fullt tillförlitlig, har jag en gång under samtal i fråga om läkare och läkarevetenskapens ståndpunkt i olika länder hört uppgifvas, att de amerikanske läkarne icke ansågos stå särdeles högt, utom, sade han, i ett alldeles särskildt afseende, nemligen såsom gynekologer. Hvarför det? frågade jag. Jo, svarade han, därför att de utöfvat experiment på lefvande negresser. Der ser man således, hvad vetenskapen kan taga sig till, när det fins verktyg för densamma; då går den längre understundom, än kanske försvararne af vivisektionen någonsin tänkt sig. Och om man kan tillåta sig att utöfva dylika experiment på medlemmar af en undertryckt och föraktad ras, så kan man ju äfven komma på den tanken att — såsom någon gång också lär föreslagits — utöfva dem på sådana personer, som för brott blifvit insatta i fängelse för lifstid och om hvilka man i så fall säger: de sitta ju der och göra icke menskligheten någon nytta, då kunde de väl åtminstone göra den nyttan, att de användes såsom föremål för experiment.

Jag instämmer till alla delar i herr Waldenströms yttrande, att vi icke böra så absolut tro på »fackmännen», och jag skall be

att till hvad han sade få lägga ett exempel, som kanske har någon analogi med de nuvarande förhållandena. Sedan tortyren blifvit i vårt land afskaffad af Gustaf III, ingick efter någon tid svea hofrätt med en underdånig hemställan, att tortyren måtte återinföras i rättvisans tjänst och till dess nytta; hofrätten ansåg nemligen, att utan tortyr kunde rättskipningen icke upprätthållas. Tortyren blef icke återinförd, den kom icke tillbaka, oaktadt således »fackmännen» uttalat sig för densamma, och jag tror icke, att det finnes någon enda här i denna kammare, icke ens i den första — ja detta senare vågar jag väl icke alldeles bestämdt säga — som skulle i den tid, vi nu lefva uti, vilja uttala någon ånger öfver detta.

Nej, vi skola icke alltför mycket tro på fackmännen; vi skola lyssna på dem med all den fullkomliga aktning, de äro värda; speciellt vår utmärkta svenska läkarekår och dess representanter här i riksdagen skola vi gifva all den aktning, de tvifvelsutan gjort sig förtjenta af. Men vi skola, då vi nu sitta här såsom landets representanter, förbehålla oss att få lita på vårt eget omdöme vid kontrollen uti en sådan fråga, som rör den allmänna rättskänslan och den allmänna moraliteten inom landet.

Ur denna synpunkt vill jag betrakta saken, fast jag för öfrigt i denna stund alldeles icke är i stånd att säga, hvad jag skulle vilja hafva åtgjordt i denna fråga. Så mycket står dock genom min ärade vän professor Wallis' anförande klart för mig, att det skulle vara högst olyckligt att få till stånd en sådan lag som den, hvarom motionären har framkastat förslag. Men å andra sidan är jag icke öfvertygad om att denna sak icke bör ordnas genom lag, jag är icke öfvertygad om att kontroll härvidlag är obehöflig, utan jag tror tvärtom, att sådan är mycket behöflig. Icke så, att endast vissa på förhand bestämda grupper af personer — t. ex. lärarne vid de medicinska undervisningsanstalterna — skulle vara berättigade att anställa ifrågavarande experiment, utan hvad som är nödvändigt tror jag skulle vara en på förnuftigt sätt anordnad kontroll, så att saken icke helt och hållet öfverlättes åt den enskildes forskningslusta.

Alldeles gifvet måste man ju erkänna, att dessa experiment ytterst gå ut på att åstadkomma något i människokärlekens tjänst; men kan man väl säga att för utöfvande af människokärlek hvarje medel är tillåtligt? Måste man icke tvärtom säga, att människokärlek är ett sådant begrepp, som inom sig innesluter absoluta hinder för användande af vissa medel därför, och måste man icke medgifva, att man icke får till häfvande af somliga varelsers lidanden tillfoga andra smärtekännande varelser lidanden, hvilka utgöra de mest raffinerade och plågsamma, som man någonsin kan tänka sig? Det är svårt att afgöra, hvad som bragt menskligheten längst framåt här i verlden; men så mycket kan man säga, att om man jemför dem, som uteslutande haft vetenskapen till högsta mål, med dem, hvilkas mål varit utvecklingen af medlidandet med och medkänslan för människor och andra smärtekännande varelser öfver hufvud taget, så måste man säga, att kulturen dock har mera att tacka de senare för än de förra.

*I fråga om lag angående rivisektion af djur.
(Forts.)*

I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till förslaget om en skrifvelse med begäran om utrednings verkställande.

Häruti instämde herrar *Wavrinsky, Olsson* i Stockholm, *Pettersson* i Södertelge, *Göthberg, Öhngren, Jansson* i Edsbäcken, *Segerdahl* och *Broström*.

Herr Waldenström: Herr talman, mine herrar! Hvad som uppkallade mig var det anförande, som professor Wallis hade för att besvara de invändningar, som jag gjort.

Han började med att tala om en lång färd, som jag gjort genom en literatur, som han trott vara okänd af mig. Ja, naturligtvis hade han all anledning att tro, att denna literatur skulle vara obekant för mig. Jag tror väl ock, att herrar fysiologer skulle ha ett särskildt stort intresse af att denna literatur icke blefve känd utom deras egen krets. Det vore samma intresse, som påfven hade förr i verlden, att icke bibeln måtte blifva öfversatt på lefvande språk, utan endast finnas på latin, grekiska och hebreiska. Emellertid kom bibeln ut på lefvande språk och gjorde en förfärlig revolution. På samma sätt blifva nu sådana skrifter som de här af mig anförda bekanta för lekmännen kanske till skada för fysiologien, men helt säkert till gagn för menskligheten.

Den ärade talaren, herr Lindhagen, ledamoten af svea hofrätt, hade en mycket märkvärdig bevisföring. Han sade, att vi framhållit det omoraliska i vivisektionen såsom det första och väsentliga, så att vi utan afseende på hvad nytta, som vivisektionen kunde göra, likväl yrkat på, att den skulle förbjudas, emedan den i och för sig vore omoralisk. Nå, detta är nu en omsättning af våra ord, som åtminstone delvis är riktig. Men emellertid ville han göra oss till försvarare af någonting annat, som vore än mer omoraliskt. Det är ju så, sade han, att vi äro försvarsvänner, som anse att ett land skall försvara sig, när det blir öfverfallet af fiender. Vid ett sådant tillfälle måste man låta alla hänsyn fara och offra både djur och människor i tusental. Men vill då verkligen herr Lindhagen draga ut konsekvenserna af denna jmförelse och påstå, att man har rätt att i vetenskapligt intresse vivisekera äfven människor, därför att man måste offra människor, i händelse landet blifvit öfverfallet af fiender? Nej, det ena kan icke alls jmföras med det andra.

Hvad beträffar den engelske läkarens upptäckt af blodomloppet, så sade herr Wallis, att här i Stockholm hållas för närvarande föreläsningar, der jag kunde taga kännedom om förhållandet. Ja, mine herrar, jag har varit på många föreläsningar i mina dar och skulle jag ha trott på allt, som sagts på de föreläsningar, jag åhört, så skulle jag vara bra olycklig. Hvad jag anförde om upptäckten af blodomloppet var yttradt af en synnerligen framstående engelsk läkareauktoritet, som också torde få anses hafva någonting att säga i saken.

Herr Wallis anförde, att djuren alltid döfvas, för så vidt detta är nödvändigt, och anförde särskildt ett yttrande af en framstående

läkare här i staden rörande detta. Jag kan då tala om, att för 2 à 3 veckor sedan uttalade en äldre läkare för mig sin synnerliga afsky för hvad han hört just denne läkare i en diskussion i läkaresällskapet yttra, då han på det mest otillbörliga sätt gycklade med de konvulsioner och plågor, som ett försöksdjur under hans hand hade haft att utstå. Om sälunda också läkaresällskapet har »gekrönt» den här boken, så kan man därför icke säga, att alla svenska läkare stå bakom detta omdöme, ty jag vet, att det finnes många svenska läkare, som af hjertat afsky och ogilla hela denna tillställning.

Nu sade herr Wallis, att det borde ha gjort mig betänksam, att denna bok blifvit prisbelönt, och han frågade: Tro herrarne, att en lekman kan förstå denna sak bättre än hela svenska läkaresällskapet och en massa framstående läkare i utlandet? Detta förde mig till minnes ett yttrande af Luther, att »den värsta anfäktelse, för hvilken han varit utsatt, var den frågan: Tror du, att du, en simpel munk, skulle veta sanningen bättre än alla påfvar, kardinaler, erkebiskopar och biskopar, som ha studerat och läst under så många århundraden? Tror du, att Gud skulle ha ända till dina dagar låtit oss fara vilse?»

Det är, låt oss erkänna det, i allmänhet lekmännen, som få lof att bryta skalet omkring förvillelser, som blifvit upphöjda till värdigheten af välsignelsebringande sanningar. Jag skall bevisa detta med ett yttrande af herr Wallis sjelf. Han upplyste, att Pasteur, som nu är en stjerna af första ordningen på den medicinska vetenskapens himmel, alls icke var medicine doktor, utan endast kemist, och nu är han, lekmannen, dock hela den medicinska eller åtminstone den fysiologiska vetenskapens afgud.

Emellertid erkände äfven herr Wallis, att en utredning är nödvändig, och se nu, huru man tvingar dessa fysiologer steg för steg, tum för tum, derigenom att man företager färder genom den literatur, som de trodde, att man icke skulle kunna snoka upp. Nu är professor Wallis med på en utredning. Det är ju alldeles förträffligt.

Emellertid säga vivisektionens försvarare, att Kongl. Maj:t redan har låtit vidtaga en dylik utredning. Ja, det har till Kongl. Maj:t från enskilda personer inkommit en petition, och Kongl. Maj:t har hänvisat densamma till åtskilliga läkareauktoriteter. Icke må väl herrarne tro, att detta är, hvad man i allmänhet kallar en utredning. Och icke heller kan väl en dylik petition af enskilda personer på något sätt jemföras med ett uttalande af Andra Kamraren. Detta är två helt och hållet olika saker.

Då jag sist hade ordet, bad jag att få instämma i herr Nydals yrkande, men en vän har påpekat en oegentlighet deri, hvilket gör, att jag ber att med återtagande af mitt förra yrkande få hemställa, att Riksdagen må hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huru vivisektion i vårt land bedrifves, samt vidtaga de åtgärder, som af en sådan utredning kunna föranledas.

Herr Hedin i Stockholm: Herr talman! Jag skall anhålla

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)*

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)*

att, i anslutning till hvad herr Waldenström yttrat med anledning af den uppgiften, att vi skulle hafva vivisektionen att tacka för den märkvärdiga upptäckten af blodomloppet, få göra en historisk anmärkning, som torde vara utaf någon liten vigt för bedömandet af det ifrågavarande påståendet. Så vidt jag har funnit uti de visserligen något torftiga biografiska framställningar, som finnas angående Michel Servet, gifves det icke någon den ringaste anledning att antaga, det han någonsin skulle hafva tagit någon befattning med vivisektion, ja, det finnes icke ens någon anledning antaga, att han skulle haft någon künnesdom om detta så kallade vetenskapliga förfaringssätt. Han är emellertid den, som grundlade läran om blodcirkulationen, långt före Harveys tid, och hade sedermera åtskilliga efterföljare; denne den fria tankens martyr, som i Genève föll offer för sitt kätteri, han är denna läras grundläggare, och icke Harvey, och så till vida är det ganska visst, att man icke har vivisektionen att tacka för denna i medicinskt hänseende så viktiga upptäckt.

Jag skall också be att få hemställa till närmare öfvervägande, huruvida den jämförelse kan ega någon bevisningskraft, hvilken här nyss framställdes af en ärad granne, som hade ordet för att försvara lagutskottets åsigt. Hans jämförelse gick derpå ut, att mot de förfärliga fiender, som i olika arter och former af sjukdom lura på vår helsa och vårt lif, borde vi väl hafva rättighet att använda djuren och att underkasta dem lät vara hvilka plågor som helst, när vi icke tveka om vår rättighet att mot en anfällande fiende offra både människor och djur, och det förenadt med de största qual för dessa. För det första ber jag att häremot få göra den anmärkning, att jämförelsen i detta fall väl icke bör sträckas längre än mellan fysiologiska försöksdjur å ena sidan och de djur, som användas i fält, å andra sidan. Och äfven efter denna begränsning tillåter jag mig fråga: är det någon, som dristar sig påstå, att nödvändigheten att i fält använda hästar — vid kavalleriet eller såsom dragare — att denna nödvändighet, som framställer sig, när man går ut för att försvara land, hem och härd, skulle vara jemförlig med detta ohyggliga experimenterande å djuren, hvilket — åtminstone ganska ofta — alldeles icke försvaras af något trängande behof? Detta är min första anmärkning.

Den andra är den; huruvida det ens kan finnas någon rimlighet i att jämföra uppoffrandet i vivisektionsändamål af djur med den uppoffring af människors lif, som eger rum, när i följd af samhällets bud — och utan tvifvel också lika mycket utan samhällets bud, i följd af min omedelbart bjudande känsla — medborgarne gå ut för att försvara hem och härd, hustru och barn? Nej, den jämförelsen är falsk.

Herr Wallis: Jag har egentligen endast begärt ordet för att bemöta herr Waldenström, när han sade, att jag påstått, att den literatur hvilken han citerade var för honom okänd. Om någon sak förvänat mig, så är det tvärtom det, att de, som äro intresserade för denna fråga, icke mera gjort sig bekanta med denna

literatur, som finnes på svenska språket och tillgänglig för allmänheten i en mängd tidskrifter. Jag har därför icke förväntat mig öfver, att den blifvit af honom nu framdragen, utan endast deröfver att herr Waldenström anser sig kompetent att bedöma innebörden af densamma och att ur densamma draga bevis för sin åsigt.

Mot herr Hedin vill jag säga, att det är en för alla, som känna medicinens historia, bekant sak, att Mikael Servet långt före Harvey deltagit i utvecklingen af läran om blodomloppet och på anatomisk väg upptäckt det lilla kretsloppet, men lika väl är det känt, att läran om blodomloppet i dess helhet blifvit på experimentel väg upptäckt af Harvey och bildar grundvalen för den medicinska forskningen.

Då jag hade ordet förra gången, sade jag, att det fans en särskild omständighet, som gjorde det önskvärdt att få en utredning ävägabrakt, nemligen vivisektionens användande vid undervisningen, och detta vidhåller jag fortfarande. Och det är ju för öfrigt alls icke något hinder för, att en dylik utredning kommer att omfatta hela vivisektionsfrågan. Jag har emellertid på frågans nuvarande ståndpunkt icke ansett mig berättigad till ett yrkande i den riktningen, då icke motionären begärt en sådan utredning, och en sådan ej kan sägas med nödvändighet ligga innesluten i hans motion. Men om kammaren i allt fall skulle uttala sig för en dylik utredning, så har jag alls ingenting deremot, och jag är äfven öfvertygad om, att vivisektorerna sjelfva ej heller skola hafva det ringaste att invända mot en dylik utredning, ty de få då tillfälle att tala vid hela den svenska publiken och för densamma framlägga de, åtminstone för dem sjelfva, fullt giltiga skäl, som tala för att den experimentella metoden måtte få för framtiden liksom hittills i Sverige användas. En sådan utredning kan försiggå på flere olika sätt, och om det sätt, hvarpå utredningen förra gången verkställdes, icke anses tillfredsställande, så finnes intet skäl, hvarför icke sättet för densamma skulle kunna modifieras, så att alla parter blifva fullkomligt belättna med densamma och sanningen kommer helt fram. - Min fullkomliga öfvertygelse är, att framtidens medicin icke skulle komma att förlora derpå. Jag har nemligen det förtroende till den svenska lagstiftande församlingen, att jag med lugn motser resultatet af dess behandling af frågan, sedan full utredning har vunnits.

Om det sålunda går för sig att framställa en sådan proposition som den herr Waldenström framlade, så möter icke från min sida och, såsom jag säkert tror, icke heller från läkarnes något hinder deremot.

Herr Björek: Jag skall vara mycket kort, såsom jag alltid brukar vara. Men jag kan icke underlåta att fästa uppmärksamheten på en sak, nemligen att det redan nu i Sverige finnes en lag, som stadgar straff för grymhet mot djur. Begär en läkare grymhet mot djur, kan han sålunda åklagas och straffas efter detta lagrum. Men att stadga en särskild lag mot läkares grymhet mot djuren anser jag icke vara lämpligt, ty det visar misstroende mot

I fråga om lag angående vivisektion af djur.
(Forts.)

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)*

en corps, till hvars medlemmar man dock i farans stund måste ha förtroende, ja, blindt öfverlemna både sig sjelf och sina käraste.

Hvad skulle för öfrigt en sådan kontroll uträtta? De, som mest skulle behöfva den, de svarta fåren, skola nog veta att undandraga sig densamma genom att låsa sin dörr, då de göra dylika experiment. Och de, som göra dessa undersökningar af menniskokärlek och af kärlek till djuren för att minska deras lidanden, de behöfva ingen kontroll, ty de göra sig icke skyldiga till någon grymhet.

Vi må för öfrigt akta oss för att förvexla de båda begreppen »visa grymhet» mot ett djur och »förorsaka plåga» för ett djur. Skulle det vara fallet, att dessa begrepp vore identiska, då, mine herrar, skulle man få att beifra en oerhörd mängd fall af grymhet mot djur. Tänken er en sådan operation som kastration, ett af de mest plågsamma operativa ingripanden på ett djur, som finnes. I Sverige förekomma årligen 700,000 sådana fall, i Danmark, der vivisektionskontroll är införd, lär antalet uppgå till öfver 1 million. Man anser emellertid denna operation icke vara någon grymhet, emedan den sker till vår nytta. Skulle man nu genom de försök på djur, hvarom här är fråga, kunna åstadkomma något, som verkligen vore till mensklighetens nytta, och som kunde göras så, att det förorsakade liten eller ingen plåga, borde man väl då besluta kontroll öfver eller förbud emot det? Huru skulle för öfrigt kontrollen tillgå?

En utredning kan naturligtvis Riksdagen begära, men en sådan har äfven Riksdagen en gång förut begärt, och Kongl. Maj:t har anställt en sådan, men den har icke ledt till något resultat.

Hur jag än ser saken, kan jag icke finna annat, än att det vore klokast af Andra Kammaren att för närvarande bifalla utskottets förslag. Då denna sak år 1881 var före och fråga väckts om lagstiftning angående densamma, yttrade en man, hvars namn i denna kammare har mycket god klang, excellensen De Geer, i egenskap af universitetskansler några ord, som jag skall anhålla att få läsa upp:

»Icke blott på grund af den auktoritet, som måste tillerkännas vitsorden af de begge universitetens medicinska fakulteter och karolinska institutets lärarekollegium, då dessa äro så väl inom sig som sins emellan enhälliga samt öfverensstämma, efter hvad jag har mig bekant, med svenska vetenskapsakademiens af Eders Kongl. Maj:t infordrade yttrande i ämnet äfvensom med den lika enhälligt uttalade uppfattningen af den i London sistlidna år hållna kongress, som var besökt af 3,200 läkare, bland hvilka ett stort antal af de utmärktaste från alla länder, utan äfven på grund af det för mig öfvertygande innehållet af nu bilagda utlåtanden, kan jag icke annat än antaga, att anställandet af sådana försök å lefvande djur, som kallas vivisektioner, redan varit den medicinska vetenskapen till största gagn och är för dess vidare större framsteg oundärligt.

Vid sådant förhållande skulle ett förbud emot vivisektion icke kunna försvaras med mindre än att det påkallades af en högre

sedlig pligt. Men frågan om människans pligter emot djuren torde icke böra pröfvas ensamt i förhållande till den vetenskapliga forskningen. Så länge människan tillerkänner sig rätt att fritt förfoga öfver djuren äfven för sina lägre behof, vore det icke följdriktigt att förneka denna rätt, då det gäller högre ändamål; och fränsäger man människan rättigheten att tillfoga ett djur smärta, lär man väl sväriligen kunna tillägga henne rättigheten att taga ett djurs lif. Hvad sedligheten på mensklighetens nuvarande ståndpunkt bjuder är att hvarken göra det ena eller det andra onödigtvis eller på ett sätt, som tillfogar djuret ett större ondt, än som för tillfredsställandet af ett människans verkliga behof är oundvikligt. Denna uppfattning har hos oss funnit sitt uttryck i en lag, som stadgar straff för den, som i en behandling af egna eller andras kreatur visar uppenbar grymhet, och denna lag gäller med rätta lika mycket för vetenskapsmannen som för andra. Är det nu så, att all vivisektion är en uppenbar grymhet, så är den redan i lag förbjuden, åtminstone i fråga om alla de djur, som lagen hittills tagit i hägn. Kan åter vivisektionen anställas både med och utan grymhet, så träffas den alltid i förra fallet af lagens bud. Finnes lagen i något afseende vara för inskränkt eller icke nog sträng, så må den utsträckas eller skärpas, men icke endast emot vetenskapsmän, utan emot alla, helst den misshandel af djur, som föröfvas i vetenskapens tjänst, är, såsom anmärkt blifvit, försvinnande liten i jämförelse med den, som eger rum för andra ändamål, hvarpå såsom exempel blott torde behöfva anföras de ytterst plågsamma stympningar vissa husdjur i tallös mängd underkastas i landbrukets och ekonomiens tjänst eller endast på grund af ett nyckfullt mod.»

På grund af detta afstyrkte han all lagstiftning angående vivisektion.

Sedan dess hafva inga förhållanden inträffat, som göra det antagligt, att en begäran från Riksdagen om utredning skulle kunna föranleda någon åtgärd från Kongl. Maj:ts sida.

På grund af hvad jag nu anfört ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr von Schéele: Herr talman! Mina herrar! Likasom vid ett föregående tillfälle har jag nu begärt ordet, först då diskussionen tyckes nalkas sitt slut, utan att någon yttrat sig bland dem, hvilka saken likväl bör ligga allra mest om hjertat, jag menar kyrkans män, oss, som hafva till uppgift att vara kulturens främste målsmän inom de breda lagren af vårt folk, och hvilkas särskilda kallelse det är att i verlden frambara fridens evangelium, äfven med hänsyn till kreaturens suckan.

Min ställning till den föreliggande frågan är väsentligen densamma som reservantens, »som ansett, att utskottet bort tillstyrka skrifvelse i motionens syfte». Denna åsigt har nu ock erhållit bestämd form i det nyss framställda yrkandet, att till Kongl. Maj:t måtte af Riksdagen aflätas en skrifvelse med begäran, »det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda, huruledes vivisektionen i vårt

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)*

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts)*

land bedrifves, och vidtagna de åtgärder, som deraf kunna föranledas». Då jemväl motsidans, så vidt jag förstår, mest betydande målsman har förklarad sig icke hafva något att mot detta skrifvelseförslag invända, anhåller jag få äfven för min del ansluta mig dertill.

Den ståndpunkt, jag sålunda intager, är ingalunda från i går. Den 4 mars 1882 förevar i Upsala större akademiska konsistorium, af hvilket jag då var medlem, på grund af nådig remiss den 1881 års Riksdags skrifvelse, hvarom utskottet i föreliggande utlåtande crinrar, och hvori Riksdagen anhöll, »att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida vivisektion borde förbjudas eller utöfningen deraf genom lagbestämmelser begränsas och underkastas offentlig kontroll». Konsistoriets minoritet, som utgjordes af dåvarande rector magnificus Yngve Sahlin, den forne riksdagsledamoten Sigurd Ribbing, f. d. statsrådet och riksarkivarien Carl Gustaf Malmström, numera aflidne professor Teodor Hagberg och mig, ansåg det infortrade utlåtandet böra innehålla, »att konsistorium på medicinska fakultetens auktoritet antoge, att något missbruk af vivisektion, i vanlig mening fattad, icke i vårt land förekommit, och att några särskilda lagstadganden på grund deraf icke borde föreslås rörande vivisektion; men att, för den händelse Kongl. Maj:t detta oaktadt skulle finna några sådana stadganden nödiga, konsistorium ville förklara sig anse dessa icke böra innebära förbud mot vivisektion, utan endast föreskrift, att vivisektionen icke måtte företagas i annat fall, än der densamma för den medicinska undervisningen eller för undersökningar inom den medicinska vetenskapens område vore nödvändig, samt att det alltid skulle iakttagas, att vivisektionen gjordes så litet plågsam som möjligt». Vid ärendets föredragning förklarade emellertid Kongl. Maj:t, enligt hvad äfvenledes utskottet anför, »att för det dåvarande någon åtgärd icke borde vidtagas».

Aderton år hafva sedan dess förflutit, och mycket har kunnat ändra sig under denna långa tid. Redan dermed synes invändningen om det olämpliga uti att genom en ny skrifvelses aflåtande upprepa hvad som en gång är gjort vara undanröjd. Men ännu mer genom det olika innehållet i den förra skrifvelsen och den nu afsedda.

Och hvad angår det skäl, som man trott sig mot skrifvelseförslaget ega deruti, att förnyad undersökning rörande vivisektionen i vårt land allaredan blifvit af Kongl. Maj:t inledd med anledning af den anhållan, som djurskyddsvänner inom landet helt nyligen härom framställt, då torde den skilnad, som råder emellan en sådan enskild framställning och en Riksdagens begäran, ligga för öppen dag. Ja, till och med om detta kammarens beslut skulle genom bristande tillslutning af medkammaren endast få betydelsen af en offentlig opinionsyttring, skulle beslutet visst icke därför vara värdelöst.

I stöd af hvad jag sålunda haft äran anföra tillåter jag mig, herr talman, att yrka bifall till det under diskussionen framlagda förslaget om skrifvelse i saken till Kongl. Maj:t.

Herr Wavrinsky: En ärad talare på hallandsbänken förmenade, att den lagstiftning mot djurplågeri, som vi redan hafva, skulle vara tillräcklig för att skydda djuren mot misshandel vid vivisektion. Men jag ber att få förklara, efter den erfarenhet, som jag samlat under åhörande af debatten i Första Kammaren, då min motion om djurskydd var före der helt nyligen, att detta icke alls är förhållandet. Vår djurskyddslagstiftning inrymmer i sedlighetskapitlet i strafflagen. Men der är fråga endast om sådant djurplågeri, som väcker offentlig förargelse eller sårar allmän sedlighet. Det är sådant, som skyddas genom vår djurskyddslagstiftning, men icke en misshandel, som sker i enskilda rum eller i undervisningslokaler. Så vidt jag förstår, kan icke nuvarande lagstiftning tillämpas till skydd för djur på dessa platser.

Det ser ut, som om här stode mot hvarandra två utpreglade partier, lekmän å ena sidan och vetenskapsmän å den andra. Men detta är endast skenbart, ty lekmännen åberopa fackmän till stöd för sina påståenden. Det står alltså fackmän mot fackmän, så att om det blir fråga om en utredning, så bör enligt mitt förmenande denna utredning innehålla en vederläggning af så framstående vetenskapsmäns uttalanden mot vivisektionen, som vi här hört åberopas, så att allmänheten kan öfvertyga sig om, huruvida de svenska läkarne i detta fall hafva rätten på sin sida. Om af en sådan utredning föranledes något förslag till att begränsa friheten att utöfva vivisektion — såsom vi hört, har herr Wallis förklarat, att han skulle kunna vara med om en begränsning —, så bör gränsen uppdragas så tydligt som möjligt, så att vi, som äro öfvertygade om att missgrepp begås, kunna känna oss lugnade, och så att den allmänhet, som icke är i tillfälle att bedöma denna fråga, men känner sig upprörd deraf, må visserligen få sina öfverdrifna uppfattningar korrigerade, men också kunna känna sig tillfredsstäld genom att dock något på denna väg vunnits. Jag ber att få avsluta mig till herr Waldenströms förslag, i synnerhet som min ärade knäkamrat funnit sig vara belåten dermed och ansett, att läkarne böra kunna vara med om en utredning, som ådagalägger hela sanningen, och att en opinionsyttring sker i detta syfte. Jag ber, att kammaren icke lyssnar till lagutskottets förslag eller till de läkare, som stå på dess sida, och i stället förenar sig med herr Waldenström i hans hemställan. Jag skulle gerna kunna vara med om motionärens yrkande, ty jag anser, att ett bifall till det senare alternativet i hans motion skulle förutsätta en utredning, men för att förenkla saken ber jag att, då de flesta synas vilja vara med om herr Waldenströms yrkande, få instämna i detsamma.

Herr Nydal: Det är visserligen åtskilligt jag ännu kunde önska att få säga i denna fråga, särskildt i anledning af den påstådda enigheten bland läkarne angående förträffligheten af den Pasteurska serumbehandlingen — en enighet, som bevisligen icke existerar — och den uppdragna jämförelsen mellan det vetenskapliga och det ovetenskapliga djurplågeriet — en jämförelse, som alldeles icke är befogad; men då professor Wallis förklarat

*I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)*

I fråga om
lag angående
vivisektion
af djur.
(Forts.)

sig kunna vara med på det förslag, som framstälts af herr Waldenström, så skall jag inskränka mig till att tillkännagifva, att jag, med frångående af mitt eget förslag, ansluter mig till det af herr Waldenström framställda. — Jag vill blott tillägga, att den fara, hvarmed den ifrågasatta kontrollen, enligt hvad här påståtts, skulle hota den vetenskapliga friheten, icke kan vara så synnerligen stor, då, såsom man vet, två sådana vetenskapens stormän som Darwin och Huxley varit bland dem, som arbetade för antagande af den engelska vivisektionslagen.

Herr Nilsson i Skärhus: Då jag, som reserverat mig mot utskottets förslag, gerna skulle se, att denna kammare bifölle förslaget om en skrivelse till Kongl. Maj:t, samt derjemte funnit, att herr Waldenströms förslag mest öfverensstämmer med den tankegång, jag har i detta fall, ber jag att få instämma i det yrkande han framställt.

Herr Nyström: Jag skall be att få återtaga det yrkande jag förut framställt och förena mig med det yrkande, som blifvit framställt af herr Waldenström.

Öfverläggningen var härmed slutad. I enlighet med de gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall i stället till det af herr Waldenström under öfverläggningen framställda förslag; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering likväl begärdes, skedde nu uppsättning, justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i förevarande utlåtande n:o 36, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets hemställan bifallit det af herr Waldenström under öfverläggningen framställda förslag.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, utföll med 86 ja, men 127 nej; och hade alltså kammaren fattat beslut i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 7.

Till afgörande förelåg vidare lagutskottets utlåtande n:o 37, i anledning af väckt motion om ändringar i kongl. förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket den 26 januari 1894.

*Om ändringar
i förordningen
ang. hushåll-
ningen med de
allm. skogarne
i riket.*

Uti ofvannämnda, inom Andra Kammaren afgifna motion, n:o 31, hade herr *O. Emthén* föreslagit, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att i grundlagsenlig ordning sådana förändringar vidtagas i Kongl. Maj:ts nådiga förordning af den 26 januari 1894 angående hushållningen med de allmänna skogarne i riket, att densamma bringas i full öfverensstämmelse med löne-regleringslagen af 1862 och särskildt med föreskrifterna i denna lags 9 §, 1 och 2 mom.

Utskottet hemställde, att ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

I fråga härom yttrade:

Herr *Emthén*: Herr talman! Mina herrar! År 1896 väckte herr *Olof Jonsson* i Hof motion i enahanda syfte som den nu af mig väckta. Nämnda års lagutskott tillstyrkte motionen, och den vann också kammarens bifall utan votering. Nuvarande års lagutskott har visserligen uttalat sitt gillande af motionens syfte, men dock icke ansett sig kunna tillstyrka bifall till densamma, emedan, såsom det i sitt utlåtande anført, den af Kongl. Maj:t den 22 oktober 1897 tillsatta komité, som har att åstadkomma utredning och förslag beträffande ändrade grunder för presterskapets aflöning med mera, vid fullgörande af detta uppdrag torde få anledning att upptaga jemväl den af mig väckta frågan till bedömande och pröfning.

Jag hyser för min del en annan uppfattning. Jag tror icke, att denna komité endast på grund af ett lagutskottets utlåtande skall vara beredd eller villig att upptaga det ifrågavarande ärendet till behandling och utredning. Det är ju en stor fråga, i synnerhet för Norrlands socknar och dess presterskap. Jag har i min motion anført några exempel för att visa detta. Så t. ex. har ifrån *Ramsele socken* under 20 år cirka 180,000 kronor tillfallit presterskapets lönerogleringsfond. Men då nämnda församling tvenne gånger begärt anslag af dessa skogsmedel till byggandet af ett kapell i en aflägsen fjelltrakt, har den fått afslag på denna sin billiga framställning. Dylika förhållanden kunna dock icke i längden fortfara. En ändring i gällande bestämmelser är oundgängligen nödvändig.

Jag skall därför, herr talman, be att få yrka bifall till min motion.

Herr *Zetterstrand*: Lagutskottet har funnit den af motionären gjorda framställningen synnerligen beaktansvärd, och jag

*Om ändringar
i förordningen
ang. hushåll-
ningen med de
allm. skogarne
i riket.
(Forts.)*

tror, att äfven kammaren skall ansluta sig till denna uppfattning. Lagutskottet har ansett, att en förändring borde ske i 1894 års förordning, och att icke allt är sådant som det borde vara. Men lagutskottet har också sagt, att det anser, att för närvarande ingenting bör i frågan göras på den grund, att frågan nu befinner sig under utredning af den s. k. prestlönereglingskomitén.

Jag hoppas, att Riksdagen också skall instämma i denna lagutskottets uppfattning. Det kan väl icke vara lämpligt, att samma fråga samtidigt utredes på två håll. Då utskottet skulle förehafva denna fråga till behandling, ifrågasattes det, att man skulle låna behöfliga handlingar från prestlönereglingskomitén, och jag tror, att vi möjligen hade kunnat få dem till oss öfverlätna. Men det hade väl icke varit lämpligt, att vi på grund af dessa handlingar etter ett par, tre dagars debatt sökt komma till något förslag. Det är väl riktigare, att den omnämnda komitén får i lugn och ro med ledning af de handlingar, den har till sitt förfogande, söka komma till ett lämpligt resultat.

Jag hemställer sålunda, herr talman, om bifall till lagutskottets förslag.

Herr Styrlander: Den fråga, som motionären bragt på tal genom denna motion, är, tror jag, alltför vigtig, för att man bör affärda den så lätt, som lagutskottet velat göra. Jag tror, att denna fråga är vigtig icke allenast därför, att den berör presternas löneförhållanden, utan i synnerhet därför, att den berör församlingarnes rätt, och kanske allra vigtigast därför, att den, enligt min åsigt, äfven berör sjelfva Riksdagens rättigheter. I 77:de § regeringsformen finnes nemligen bestämdt, att sådana egendomar, som här äro i fråga, skola förvaltas efter de grunder, Riksdagen föreskrifver. Det synes mig uppenbart, att man icke, då 1894 års förordning tillkom, tagit hänsyn till denna bestämmelse. Ty denna förordning har tillkommit på administrativ väg, och vederbörande hafva icke blifvit hörda öfver densamma.

Nu medgifver utskottet — såsom vi också hört af en ärad ledamot af detsamma — att det finnes berättigade skäl för denna motion. Utskottet säger på sidan 5 i betänkandet, att »berättigade erinringar kunna göras mot det sätt, hvarpå kongl. förordningen den 26 januari 1894 angående hushållningen med de allmänna skogarne i riket tillgodosett församlingens och boställhafvarens rätt i fråga om dispositionen af skogsafkastningen vid de ecklesiastiska boställena». Utskottet medgifver äfven längre ned, att det i denna skogslag förekommer åtskilliga bestämmelser, som i ganska väsentlig mån hindra tillämpningen af de grundsatser, som Riksdagen uttalat; och äfven i andra afseenden säger utskottet, att bestämmelserna i 1894 års förordning äro mindre fördelaktiga för församlingens och boställshafvarens intressen. Men trots det att lagutskottet medgifver detta, vill icke utskottet vara med om en skrifvelse, sådan som motionären föreslagit, därför att en komité för närvarande arbetar på denna fråga. Det skulle nu under vanliga förhållanden vara ett riktigt resonnement, som lag-

utskottet förer, nemligen att, då en fråga är under behandling af en komité, man skall låta komitén arbeta i fred. Men det synes mig, att det förekommit något särskildt i denna sak, som gör, att Riksdagen och särskildt Andra Kammaren icke bör gå in på lagutskottets förslag. Ty 1894 års förordning har, såsom jag redan påpekat, tillkommit på en alldeles oriktig väg. Förslag till lagen utarbetades af domänstyrelsen och remitterades sedan — icke till Riksdagen och kyrkomötet såsom varande det grundlagsenliga forum — utan till domkapitlet för deras hörande — dock icke förslaget i dess helhet, utan endast en paragraf, nemligen § 21. Särskildt domkapitlet i det stift, som i väsentligaste mån beröres af dessa förhållanden, Hernösands stifts domkapitel, underkastade detta förslag, som det på enskild väg förskaffat sig, en genomgående kritik, som det skulle vara mycket frestande att delgifva kammaren. Men jag vill icke trötta dermed, utan skall endast anföra hvad domkapitlet säger i sitt slutyttrande. Detta lyder:

På grund af hvad nu blifvit anfördt, vill domkapitlet såsom sin åsigt uttala, dels att det skulle lända till reda och ordning, om föreskrifterna angående hushållningen med de ecklesiastika boställsskogarne och dispositionen af deras afkastning sammanfördes i en särskild förordning, dels att det bör lemnas kyrkomötet tillfälle att yttra sig angående förslag till ny skogsförordning.

Jag har med detta velat visa, att, innan 1894 års skogs lag kom till stånd, det yrkades särskildt af ett domkapitel, att ett grundlagsenligt förfarande skulle ega rum; men man har icke ansett sig böra iakttaga ett sådant. Det är enligt min åsigt en särskild anledning för Riksdagen och specielt för Andra Kammaren att skarpt betona, att den icke gillar det tillvägagångssätt Kongl. Maj:t följt i detta afseende, då han utan Riksdagens och kyrkomötets hörande utfärdat 1894 års lag. Jag vet icke, hvilken man i främsta rummet skall tillskrifva orsaken härtill. Möjligt är, att den i första hand kan tillskrifvas domänstyrelsen, som har tendenser att lägga under skogsstaten alla ecklesiastika boställsskogar, vare sig de tillkommit genom församlingarne eller genom donationer eller äro rena kronoegendomar. Domänstyrelsen tyckes hafva för afsigt att lägga under sig allt i den vägen för att få utöfva bestämmanderätt och kontroll deröfver. Men jag undrar, om domänstyrelsen sköter sitt hus så, att Riksdagen bör vara belåten med detta förhållande.

Dessutom synes det, som om kronan äfven i detta fall skulle hafva en viss tendens att söka slå under sig alla de inkomster, som härvidlag skulle tillfalla kyrkan och församlingarna. Utskottet har äfven påpekat detta förhållande och framhållit, att skäl nog skulle kunna förefinnas för ett bifall till motionen. Men man säger, att denna fråga kommer att upptagas af den komité, som är tillsatt för åstadkommandet af en utredning beträffande ändrade grunder för presterskapets aflöning med mera. Jag har dock talat med några medlemmar af denna komité, och såvidt jag kunnat uppfatta, anser sig ej komitén berättigad att upptaga denna fråga. Dessutom förefaller det mig, som om det på goda grunder kunde ifrågasättas,

Om ändringar i förordningen ang. hushållningen med de allm. skogarne i riket.
(Forts.)

Om ändringar
i förordningen
ang. hushåll-
ningen med de
allm. skogarne
i riket.
(Forts.)

om en af Kongl. Maj:t tillsatt komité vill behandla en sådan fråga som denna, nemligen huruvida icke Kongl. Maj:t i administrativ väg gått Riksdagens rättigheter för när. Jag tror, att man därför har en särskild anledning att få denna åsigt uttalad och att sålunda ett bifall till den motion, som blifvit väckt rörande denna fråga, om icke annat, dock skall fästa komiténs uppmärksamhet på detta förhållande, som helt säkert för presterskapet och församlingarna har en mycket större betydelse, än man i första hastigheten vill medgifva.

På grund af hvad jag nu anfört ber jag, herr talman, att få förena mig i herr Emthéns yrkande på bifall till den af honom afgifna motionen.

Herrar *Kardell, Bromée* i Billsta, *Nydal, Eriksson* i Elgered och *Biesèrt* instämde häruti.

Herr Redelius: Jag anser mig vara skyldig att säga ett par ord i anledning af den siste talarens yttrande, ehuru jag icke hade tänkt att begära ordet i den föreliggande frågan, och jag gör det just af den anledningen, att jag har äran vara ledamot af den komité, som den siste ärade talaren syftade på. Jag har naturligtvis icke något uppdrag att uppträda å komiténs vägnar, och det så mycket mindre, som något komiténs beslut icke föreligger i de delar, som här beröras. Men det tror jag mig ändock kunna säga, att inom komiténs befogenhet ligger icke blott att utreda alla frågor, som beröra presterskapets nuvarande aflöningsförhållanden, utan äfven att inkomma med förslag till en omreglering på hit-hörande område, angående indragning af nu befintliga tjänster, sammanslagning eller delning af pastorat o. s. v., och till sist naturligtvis äfven förslag till ny lönereglering, och det synes mig vara en själfklar sak, att komitén då måste taga i beräkning alla de tillgångar, som finnas för detta ändamål, och fästa särskildt afseende vid det spörsmål, som varit före i Riksdagens Andra Kammare mer än en gång, nemligen om något särskildt anslag af statsmedel bör ifrågakomma. Men det är gifvet, att ett förslag härom icke kan väntas framkomma, förrän det visat sig, huruvida de nu för ändamålet grundlagsenligt bestämda medlen räcka till eller ej.

Beträffande dessa skogars ursprung och natur, deras kamerala egenskap ber jag att få påpeka, att den frågan ligger vid sidan af komiténs uppdrag och kan därför icke blifva föremål för någon utredning från komiténs sida. Det synes mig likväl lämpligast, att Riksdagen väntar med att uttala sig i hufvudspörsmålet, till dess man får se komiténs betänkande. Om det skulle dröja, som jag förmodar, blott ett eller annat år, innan komitén blir färdig med sitt utlåtande, så lär det väl icke vara någon synnerlig fara förenad med ett sådant dröjsmål.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Styrländer: Ja, äfven om komitén skulle — såsom vi nu hört en af dess ledamöter förklara — ha befogenhet att taga

denna fråga under ompröfning, så tror jag i alla fall, att det skulle vara mycket nyttigt, om Andra Kammaren i denna fråga ville göra en opinionsyttring. Vi hafva vid föregående tillfällen sett, att vederbörande tagit hänsyn till beslut, som fattats endast i denna kammare. Jag kan såsom exempel härpå erinra om ett ärende, som förekom för ett par år sedan. Det väcktes då motion om en revision af maltdrycksförordningen, och motionärens förslag gick igenom i Andra Kammaren, men Första Kammaren afslog detsamma. Men af det starka uttalande, som gjordes från Andra Kammaren, fann sig regeringen — jag antager, att det var anledningen — föranlåten att tillsätta en kongl. komité för att utarbete ny förordning rörande försäljning af maltdrycker. Jag tror därför, att ett opinionsuttalande från Andra Kammaren helt säkert äfven här skulle verka nyttigt och åstadkomma, att denna fråga, som vi just vilja hafva fram, icke lemnas obeaktad. Det är därför, som jag fortfarande yrkar bifall till motionen.

*Om ändringar
i förordningen
ang. hushåll-
ningen med de
allm. skogarne
i riket.
(Forts.)*

Herr Andersson i Helgesta: Jag och mina kamrater inom utskottet hade mycket stora sympatier för motionärens förslag och ansågo, att han hade rätt i sina uttalanden. Men jag hemställer till herrarne, om det är lämpligt att besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande en fråga, som skall utredas af en af Kongl. Maj:t redan tillsatt komité. Detta skäl har åtminstone för utskottet varit afgörande, och det har därför icke trots sympatierna för motionärens förslag för närvarande velat vara med om ett bifall till detsamma. Jag skall därför be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Öfverläggningen förklarades härmed afslutad. Under densamma hade yrkats *dels* bifall till utskottets hemställan, *dels* afslag derå och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen. Sedan herr talmannen gifvit proposition å dessa yrkanden, förklarade herr talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra propositionen. Likväl begärdes votering, hvilken ock företogs efter följande nu uppsatta och af kammaren godkända omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i förevarande utlåtande n:o 37, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets hemställan bifallit den i ämnet väckta motionen.

Voteringen utvisade 92 ja mot 99 nej; och hade alltså kammaren fattat beslut i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 8.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 35, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående optionsrätt till arrendet af förra hospitalshemmanet $\frac{1}{2}$ mantal Follingne n:o 2 jemte Fallsberg, en utjord i Östergötlands län;

n:o 36, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra militiebostället 1 mantal Rågsjö n:is 2 och 3 Bengts- och Larsagård i Jönköpings län hörande lägenhet;

n:o 37, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till kronohemmanen $\frac{1}{4}$ mantal Libbetomta n:o 1 och 2 mantal Hallsta n:is 1 och 2 i Södermanlands län hörande lägenhet;

n:o 38, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af åtskilliga till indragna militieboställen i Östergötlands län hörande lägenheter;

n:o 39, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af tre till förra militiebostället 1 mantal Öfra Leberg n:o 6 Bossgård i Östergötlands län hörande lägenheter;

n:o 40, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse åt enskilde af ett invid Bastuträskis jernvägsstation beläget område af kronoparken Brännheden i Norsjö socken af Vesterbottens län;

n:o 41, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af ett för gatureglering erforderligt område invid länsfängelset i Kristianstad;

n:o 42, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa delar af förra hospitalshemmanet $\frac{1}{2}$ mantal Dufvedal n:o 1 Östergötlands län;

n:o 43, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af tre till förra hospitalslägenheten Sättran i Östergötlands län hörande lägenheter;

n:o 44, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från förra sergeantbostället $\frac{9}{16}$ mantal Bjuf n:o 8 i Bjufs socken af Malmöhus län;

n:o 45, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående bestridande af kostnader för åtgärder till förekommande af skogs-härjning af insekten nunnan;

n:o 46, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående understöd åt arbetaren vid myntverket A. Andersson;

n:o 47, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af fyra till kronoparken Uttersberg i Vestmanlands län hörande jordområden;

n:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse åt enskilde af ett invid Storsunds jernvägsstation beläget område af kronoparken Storträskliden i Norrbottens län;

n:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra militiebostället $\frac{1}{4}$ mantal Upsala n:o 1 i Kalmar län hörande lägenhet;

n:o 50, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra militiebostället 1 mantal Alberga n:o 1 i Södermanlands län hörande utega, benämnd Fjellen;

n:o 51, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Örebro stad af mark från kronolägenheten Alnängarne i Örebro län;

n:o 52, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af kronoängen Bjurkärret n:o 1 i Södermanlands län;

n:o 53, i fråga om skattefrälseräntors inlösande af staten;

n:o 54, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse åt bergverksaktiebolaget Freja af kronan tillhörig mark i Norrbottens län; och

n:o 55, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående öfverlåtande på Svegs kommun af kronans rätt till ett vid afvittringen inom Svegs socken åt socknemännen till kyrkostallar afsatt område.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 3,30 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Rättelse

i Andra Kammarens protokoll n:o 38.

Sid. 24 rad. 2 nedifrån *står*: förste ärade talaren
läs: andre ärade talaren
